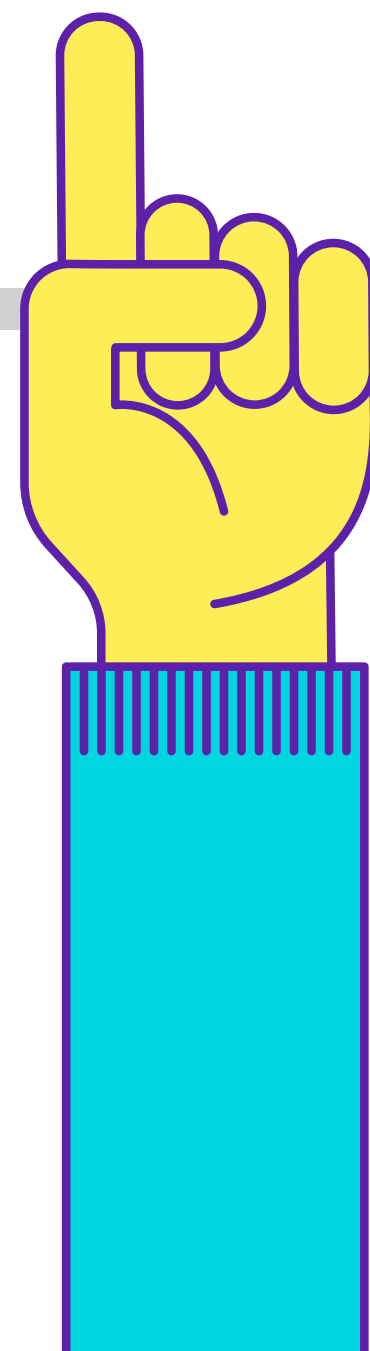


Pla d'infància 2021-2030

Reptes i actuacions per millorar les vides i els drets de la infància i l'adolescència a Barcelona



Pla
Octubre 2021
Versió síntesi

Departament de
Promoció de la
Infància - Direcció de
Serveis d'Infància,
Joventut i Persones
Grans - Àrea de Drets
Socials, Justícia
Global, Feminismes i
LGTBI, Institut Infància
i Adolescència de
Barcelona (IIAB-IERMB)

institut
**infància i
adolescència**



Ajuntament
de Barcelona

Direcció:
Departament de Promoció de la Infància
Direcció de Serveis d’Infància, Joventut i Persones Grans
Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI
Ajuntament de Barcelona

Coordinació i redacció:
Institut Infància i Adolescència de Barcelona (IIAB-IERMB)

Coordinació de l'edició:
Departament de Comunicació
Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI
Ajuntament de Barcelona

Índex

PRESENTACIÓ	4
INTRODUCCIÓ	5
01. Objectius	7
02. Marcs	8
03. Principis	12
DIAGNOSI DE LA SITUACIÓ DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA A BARCELONA	13
01. Context demogràfic, social i territorial de la infància i l'adolescència	15
02. Educació: petita infància, pas per l'escola i transicions a la postobligatòria	19
03. Temps dels infants, activitats fora de l'escola, espai públic i ciutadania	23
04. Salut física, mental i emocional dels infants i adolescents	27
05. Pobresa, exclusió i desigualtats en la infància i l'adolescència	31
06. Relacions interpersonals, seguretat, violències i protecció de la infància i l'adolescència	38
DRETS, EIXOS, REPTES I ACTUACIONS	45
01. 7 drets, 3 eixos transversals, 23 reptes i 70 actuacions	46
02. Actuacions del Pla d'infància 2021-2030	51
2.1 Dret a les condicions econòmiques i materials adequades	51
2.2 Dret a l'educació, el lleure, la cultura, el joc i el descans	53
2.3 Dret a la salut integral i als serveis sanitaris	55
2.4 Dret a la família i les seves responsabilitats, i a la protecció social de la infància	56
2.5 Dret a la protecció contra les discriminacions i les violències	57
2.6 Dret a la participació, l'escolta i a rebre una informació adequada	58
2.7 Dret a l'interès superior de l'infant	59
GOVERNANÇA I PROCÉS PARTICIPATIU	60
AVALUACIÓ I ACTUALITZACIÓ DEL PLA	62
PRESUPOST GLOBAL ESTIMAT	64

Presentació

Dissenyar i presentar un pla estratègic enmig d'una pandèmia no és fàcil, però precisament perquè som conscients de l'impacte que ha tingut la covid-19 en la vida dels infants, aquest Pla d'infància ha suposat un nou repte en què hem treballat més motivats que mai.

Ha estat un repte per dos motius. En primer lloc, perquè a diferència dels anteriors plans d'infància, que acostumaven a ser de quatre anys, aquest ens el plantejem amb l'horitzó 2030, en consonància amb els objectius de desenvolupament sostenible (ODS) de l'Agenda 2030. En segon lloc, la pandèmia ens ha situat en una situació abans impensable que ens ha fet trontollar alguns drets que pensàvem que ja teníem assolits, com és el dret a l'educació, amb el tancament de les escoles durant el confinament, i moltes vegades assenyalant els infants com a “supercontagiadors”, quan més endavant es va demostrar el contrari. És per tot plegat que aquest Pla d'infància 2021-2030 gira al voltant de l'aprofundiment dels drets de ciutadania dels infants i amb mirada universal.

Les polítiques d'infància són transversals. Tenim al cap que les polítiques socials, familiars o educatives tenen un impacte directe sobre els nens i nenes. Però també hem de tenir en compte que la manera com dissenyem la ciutat (les polítiques d'urbanisme, mediambientals, de mobilitat, laborals, etcètera) impacten directament sobre la vida dels infants i les seves famílies. Per tant, és indispensable posar-nos les “ulleres d'infant” quan pensem en el disseny de polítiques, i és això el que hem fet a l'hora de dissenyar aquest pla.

Amb els anys d'experiència, puc dir que és el pla estratègic que aglutina més consens polític, social i acadèmic que hem fet fins ara. Agraïxo la feina feta a les persones expertes i del món acadèmic, les entitats, els grups municipals i, sobretot, als mateixos infants que hi han participat.

Els infants són ciutadans de ple dret i hem de vetllar pel seu benestar i creixement en una ciutat plena d'oportunitats, presents i futures.

Els infants són protagonistes de la nostra ciutat. Són ells els qui ens han inspirat per fer aquest Pla d'infància 2021-2030.

Joan R. Riera Alemany

Regidor d'Infància, Joventut, Persones Grans i Persones amb Discapacitat

Introducció



El “Pla d’infància 2021-2030. Reptes i actuacions per millorar les vides i els drets de la infància i l’adolescència a Barcelona” estableix els principis, la diagnosi, els eixos transversals i els reptes de ciutat en clau de drets de la infància, així com les actuacions municipals destacades d’iniciativa i gestió de l’Ajuntament (no totes de manera exhaustiva), en col·laboració amb altres agents.

La que teniu a les mans és una versió de síntesi, però si voleu una informació més extensa sobre cadascun dels apartats del pla, us recomanem consultar la versió completa.

Algunes característiques del pla:

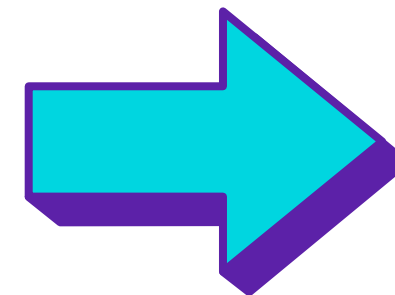
- **S’ha elaborat de manera participada** per tal d’aconseguir un salt de les polítiques municipals a les polítiques de ciutat, comptant amb diferents àrees de l’Ajuntament, **districtes**, persones amb expertesa en l’àmbit de la infància i l’adolescència; **entitats d’infància** i incorporant les veus i opinions dels infants de la ciutat (a partir de diferents processos de consulta realitzats: el programa “Parlen els nens i nenes”, l’Agenda dels infants, les aportacions al PAM-PAD, o l’Audiència Pública).
- És un **pla viu que s’anirà actualitzant i avaluant periòdicament**.
- No pretén compilar totes les accions i serveis per a l’atenció i promoció de la infància i l’adolescència a Barcelona, sinó que **pretén enfocar els principals reptes mitjançant aquelles mesures més rellevants que volen significar un salt qualitatiu** per a les vides dels nens i nenes de Barcelona.
- Combina una **mirada universal al servei de totes les infàncies** amb una mirada específica en **tres eixos d’actuació en els quals el Govern municipal vol incidir de manera específica**:
 1. Les situacions de més vulnerabilitat, pobresa i/o risc de patir exclusió social.
 2. Les desigualtats derivades del gènere, discapacitat i/o l’origen geogràfic dels infants.
 3. L’equilibri territorial, tenint en compte les especificitats de cada territori i, en especial, la dels més empobrits.

01 Objectius

La finalitat del Pla d’infància de Barcelona és enfocar els principals reptes en la infància i adolescència per millorar les seves vides, amb actuacions municipals concretes que situen la infància i adolescència a la ciutat com una **etapa clau del cicle vital** (invertir en infància és invertir en cohesió social futura), des de la seva **globalitat** (fixant-se tant en la petita infància com en la infància i l’adolescència) i reconeixent els **interessos propis i capacitats creixents** dels nens i nenes i dels nois i noies, a mesura que es fan grans.

Objectius específics

1. **Plantejar una agenda amb visió integral**, des d’un enfocament de drets i amb una mirada universal de totes les infàncies.
2. **Identificar de manera transversal actuacions municipals destacades**, amb atenció especial a prevenir i atendre les situacions de més vulnerabilitat i risc d’exclusió social.
3. **Monitorar l’avenç o retrocés dels reptes** d’infància i adolescència prioritari, de manera participada amb els principals espais de governança del pla, fent seguiment dels indicadors i avaluació dels objectius de les actuacions.



2.1 Drets dels infants

El Pla d'infància té en compte i s'emmarca en la perspectiva i el sentit de les normatives de referència sobre els drets específicament reconeguts a la infància i l'adolescència:

- [la Convenció sobre els drets de l'infant de 1989 \(CDI\)](#) (en el dret internacional).
- [la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència \(LDOIA\)](#) (en el dret català).

L'aprovació de la CDI el 1989 va suposar un canvi de paradigma en l'àmbit normatiu respecte a les persones menors d'edat que també recull la LDOIA: de ser concebuts com a objectes passius a protegir, patrimoni de les seves famílies i futurs ciutadans, a ser subjectes no només amb drets, sinó també amb capacitats creixents per exercir-los com a ciutadans del present i membres valuosos en la vida social.

Tal com recull el preàmbul de la LDOIA, “es tracta d'assumir que tenim una responsabilitat social envers el conjunt de la població infantil i adolescent, perquè aspirem a una societat millor, i que cal fer prevenció, fer actuacions proactives que donin oportunitats a l'infant i a l'adolescent, fins ara no pensades”.

També la [Carta de Ciutadania de Barcelona](#), de l'any 2011, esmenta de manera específica en el seu article 22 el dret de tots els infants i adolescents a tenir condicions d'existència que els permetin el seu desenvolupament integral i fa menció al seu dret a participar en l'elaboració del projecte de ciutat.

L'Administració local, juntament amb la resta d'administracions, és corresponsable de garantir l'exercici progressiu dels drets de tots els infants i adolescents. Per a una acció municipal alineada amb la perspectiva dels drets que els emparen, cal que les actuacions municipals incorporin els quatre principis fonamentals de la CDI:

- **Principi de la no-discriminació:** tots els infants tenen els mateixos drets, en tot cas, en tot moment i sense excepcions. No n'importa el color de pell, la religió, la procedència o les idees dels seus pares i/o mares (article 2).

- **Principi de l'interès superior de l'infant:** qualsevol decisió, llei o política que pugui afectar la infància ha de tenir en compte què és el millor per als nens i nenes. Quan els adults prenguin decisions han de pensar en la manera com poden afectar els infants (article 3).
- **Principi del dret a la vida, la supervivència i el desenvolupament:** els infants i adolescents tenen dret a un nivell de vida adequat per al seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moral, social i polític. Els seus pares i/o mares són els responsables que tinguin tot el que necessiten per viure d'una manera adequada, però si ells no els ho poden proporcionar, les autoritats els han d'ajudar (article 27).
- **Principi de la participació:** els menors d'edat tenen dret a ser escoltats i consultats sobre les situacions que els afectin i que les seves opinions es tinguin en compte. Les possibilitats de participació han d'anar augmentant amb l'edat perquè els infants i joves vagin assolint maduresa (article 12).

2.2 Compromisos internacionals

En l'àmbit internacional, també s'han tingut en compte en l'elaboració del Pla d'infància els compromisos següents:

- La recomanació de la Comissió Europea [“Invertir en infància, trencar el cicle de desigualtats” \(2013\)](#), que planteja un enfocament d'equitat basat en tres pilars: recursos adequats a les famílies (treball, ajudes i fiscalitat); serveis assequibles i de qualitat (educació, salut, habitatge i serveis socials); i participació social i comunitària (joc, lleure i ser escoltat).
- L'[Agenda 2030 dels objectius de desenvolupament sostenible \(ODS\) de les Nacions Unides \(2015\)](#). En concret, dels disset ODS, s'han tingut en compte els deu més vinculats a infància i adolescència i més pertinents en contextos de països rics de l'OCDE.
- El [Pilar europeu de drets socials \(2017\)](#) que fa referència a l'assistència i suport a la infància tot afirmant que els infants tenen dret a gaudir d'una educació i assistència assequibles i de bona qualitat, i promovent el dret a la protecció contra la pobresa.
- La primera [Estratègia de la Unió Europea sobre els drets de la infància \(2021\)](#) i, molt específicament, la Recomanació del Consell per la qual s'estableix la [Garantia Infantil Europea](#), ambdues sorgides de la consulta prèvia a prop de 10.000 nens i nenes així com a les principals organitzacions d'infància. La Garantia Infantil Europea està actualment en procés de desplegament (Espanya forma part dels 7 països europeus que la pilotaran), i haurà de garantir l'accés a una sèrie de serveis clau als menors de 18 anys en risc de pobresa o exclusió social.

L'elaboració del Pla d'infància de Barcelona també recull, com no podia ser d'una altra manera, les veus dels infants a partir de diferents processos participatius. S'han tingut en compte:

- Les 11 demandes i 115 propostes de l'[Agenda dels infants \(2018\)](#) que sorgeix d'un ampli procés d'escolta en el marc del programa de recerca i participació "[Parlen els nens i nenes](#)" (primera enquesta de benestar subjectiu de la infància a Barcelona a 4.000 infants i tallers participatius amb 2.000 infants).
- Les aportacions de 657 infants de la ciutat d'entre 10 i 11 anys al procés de participació per a l'elaboració del [PAM 2020-2023 \(Programa d'actuació municipal\)](#).
- Les propostes dels infants recollides en els tallers participatius amb infants del "[Focus Infància i Ciutadania](#)" 2017-2020 (anterior Pla d'infància).
- Les darreres [audiències públiques](#) a les noies i els nois de la ciutat (actualment aquest programa municipal s'anomena Procés Participatiu de la Ciutadania Adolescent).

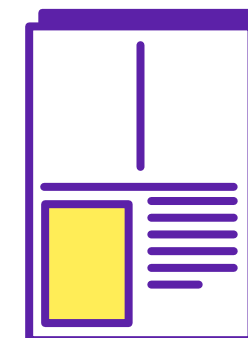
La veu dels infants s'anirà incorporant al Pla d'infància 2021-2030 a partir de la nova edició del programa "Parlen els nens i nenes" (2021-2025), en el marc del qual es farà una actualització de l'Agenda dels infants i d'acord amb altres canals d'escolta dels infants.

A escala de ciutat, s'han tingut en compte cinc compromisos programàtics:

- L'[Agenda 2030 de Barcelona](#), que identifica fites i indicadors clau en relació amb els ODS a la ciutat de Barcelona, amb fites concretes en relació amb la infància i adolescència.
- El [PAM+ 2020-2023](#), que és el Programa d'actuació municipal de l'actual mandat i comprèn els objectius i les polítiques que es preveu portar a terme en les diferents activitats i serveis realitzats per l'Ajuntament de Barcelona.
- El [Pacte per Barcelona de 2020](#) que és el resultat d'un procés de treball col·lectiu, entre molts sectors de la ciutat, i que concentra aquelles prioritats que s'han acordat abordar de manera immediata a Barcelona arran de la crisi provocada per la covid-19.
- Les propostes treballades en el marc del [Consell Municipal de Benestar Social](#), que ha elaborat un document el 2020 sobre les polítiques socials municipals davant l'impacte de la covid-19, amb aportacions del Grup de treball d'igualtat d'oportunitats en la infància.
- L'informe tècnic d'avaluació en el període 2018-2022 per part d'UNICEF com a [Ciutat Amiga de la Infància](#), amb els punts forts i de millora en relació amb el compliment dels drets dels infants.

Finalment, el pla també té en compte les diferents estratègies i plans municipals que impacten en la infància i l'adolescència:

- Pla per a l'educació i criança de la petita infància 2021-2024
- Pla d'adolescència i joventut 2017-2021
- Pla del joc a l'espai públic amb horitzó 2030
- Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials a Barcelona 2017-2030
- Pla de barris de Barcelona 2021-2024
- Estratègia municipal contra la soledat 2020-2030
- Pla de salut mental de Barcelona 2016-2022
- Mesura de Govern per una democratització de la cura 2017-2020
- Mesura de Govern cap a una política pública de cultura i educació de 2019
- Barcelona, capital mundial de l'alimentació sostenible 2021
- Mesura de govern d'innovació social 2021-2023
- Pla Barcelona Interculturalitat 2021-2030
- II Pla per la justícia de gènere 2021-2025
- Pacte del temps de Barcelona
- Mesura de govern BcnFemTech per l'equitat de gènere al sector TIC 2021-2023
- Aliança País Pobresa Infantil Zero
- Pla pel dret a l'habitatge de Barcelona 2016-2025
- Impulsem la participació dels infants en els serveis i projectes municipals
- Programa per a la prevenció de les violències sexuals en la infància i l'adolescència
- Pla de xoc contra la segregació, per la igualtat d'oportunitats i l'èxit educatiu



03 Principis

A partir del conjunt de marcs normatius, se'n deriven una sèrie de principis i enfocaments:

- 1. Drets humans i mirada universal.** L'enfocament de drets comporta que l'Ajuntament, com a administració, té obligacions a l'hora de generar les condicions que afavoreixin l'exercici progressiu dels drets de tots els infants i adolescents, incorporant una mirada universal i el principi jurídic de l'interès superior de l'infant.
- 2. Equitat i igualtat d'oportunitats.** La creixent desigualtat social es dona també, i de manera especial, entre les famílies amb infants. Les conseqüències de la pobresa i la privació econòmica en els infants i els adolescents constitueixen un risc social de primera magnitud per a la cohesió social futura. Això mereix un clar enfocament d'equitat que prioritzi l'atenció als qui es troben en situacions de més vulnerabilitat. Així mateix, cal tenir especialment en compte les desigualtats de gènere, per raó d'origen geogràfic o per discapacitat, i la mirada territorial, que fa evident que Barcelona és una ciutat heterogènia amb importants desigualtats en els contextos residencials on creixen els infants.
- 3. Infant al centre i transversalitat.** El fet de voler situar la infància i l'adolescència al davant i al centre de les polítiques locals i amb una visió integral implica vetllar perquè les seves necessitats específiques es tinguin en compte de manera transversal, superant les dificultats de la fragmentació administrativa.
- 4. Xarxes i codisseny.** És imprescindible el treball en xarxa als territoris que articulen serveis entre si, i també amb entitats socials i recursos de la comunitat que atenen i acompanyen els infants i adolescents i les seves famílies als barris. Cal un impuls i reconeixement i, sempre que sigui possible, incorporar processos de cocreació amb infants.
- 5. Participació ciutadana.** La concepció dels infants i adolescents com a subjectes actius, titulars de drets, amb perspectives pròpies i amb capacitats creixents suposa que tenen un paper per desenvolupar, com a col·lectiu, a l'hora de contribuir a la ciutat i gaudir-ne activament. Cal promoure la seva participació ciutadana i l'escolta dels seus interessos.

Diagnosi de la situació de la infància i l'adolescència a Barcelona



Partir d'una **bona diagnosi de la realitat** que es vol transformar és un **requisit indispensable** per formular qualsevol pla que s'orienti a la millora i la transformació de la realitat. Afortunadament aquest no és el primer pla d'infància que s'impulsa a la ciutat de Barcelona, sinó que és l'hereu de múltiples esforços anteriors, que alimenten i enforteixen l'actual pla.

El [“Focus Infància i Ciutadania 2017-2020”](#) va seleccionar entre les seves 27 actuacions destacades l'impuls de l'**Observatori 0-17 Barcelona**, un programa municipal que tot just s'iniciava el mateix any 2017 i que es proposava millorar el coneixement de la infància i l'adolescència i articular aquest coneixement per enfortir polítiques locals a fi de millorar-ne les condicions de vida, l'equitat i les oportunitats. Tres anys d'**Observatori 0-17 Barcelona** han donat els seus fruits, i gràcies a aquella incipient aposta i el seu sosteniment any rere any, avui disposem d'un **sistema integral amb prop de 150 indicadors** provinents de 28 fonts d'enquestes i registres administratius informats per 19 serveis municipals i institucions públiques que, generosament, s'han alineat amb aquesta important tasca de recollida i seguiment de dades. Els indicadors s'organitzen en sis dimensions: el context sociodemogràfic, l'educació, la salut, el temps fora escola-espai públic i ciutadania, la pobresa-exclusió i desigualtats, i les relacions-seguretat-violències i sistema de protecció.

La diagnosi del pla, estructurada en aquestes sis dimensions, també inclou en la seva versió completa un apunt sobre l'impacte específic de la covid-19 en la infància i la crisi social que l'acompanya, però que hem exclòs d'aquesta versió de síntesi. El fet que les diagnosi es realitzin amb les darreres dades disponibles a any tancat (dades del 2019 per a la diagnosi del Pla d'infància realitzada el primer semestre del 2021) feia necessari completar les dades disponibles amb altres iniciatives de recerca¹.

Entre els nombrosos impactes de la pandèmia en les vides dels infants, destaquen la d'una població encara més envellida amb menys infants i adolescents; l'impacte del tancament de les escoles, que va agreujar la situació dels infants en situació de vulnerabilitat social degut especialment a la bretxa digital; el rol estratègic de l'espai públic per igualar oportunitats de salut i desenvolupament dels infants que viuen en habitatges petits i sense espais exteriors; els infants i adolescents que es van trobar més exposats a desenvolupar problemàtiques de salut mental fruit de les restriccions i les mesures de distància social; l'empitjorament de les oportunitats de contacte i relació social dels infants i adolescents en centres residencials; i com l'empitjorament de les condicions de vida de moltes famílies està fent augmentar la pobresa infantil.

¹ L'apunt covid-19 es fa a partir del [seguiment de les “recerques socials d'urgència” \(RSU\)](#): 32 iniciatives de recerca impulsades amb caràcter d'urgència per grups de recerca universitaris i equips de diferents institucions amb l'objectiu de capturar els impactes específics de la pandèmia en les vides i drets dels infants. Al darrer [Anuari Metropolità de Barcelona 2020](#) també es presenten els principals impactes identificats a les RSU juntament amb l'actualització de l'Observatori 0-17 BCN.

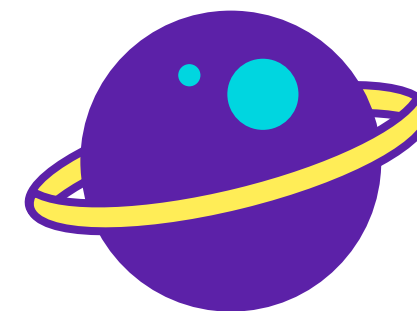
01 Context demogràfic, social i territorial de la infància i l'adolescència

1.1 Població infantil i adolescent: nombre, distribució i característiques (sexe, grups d'edat, origen i discapacitat)

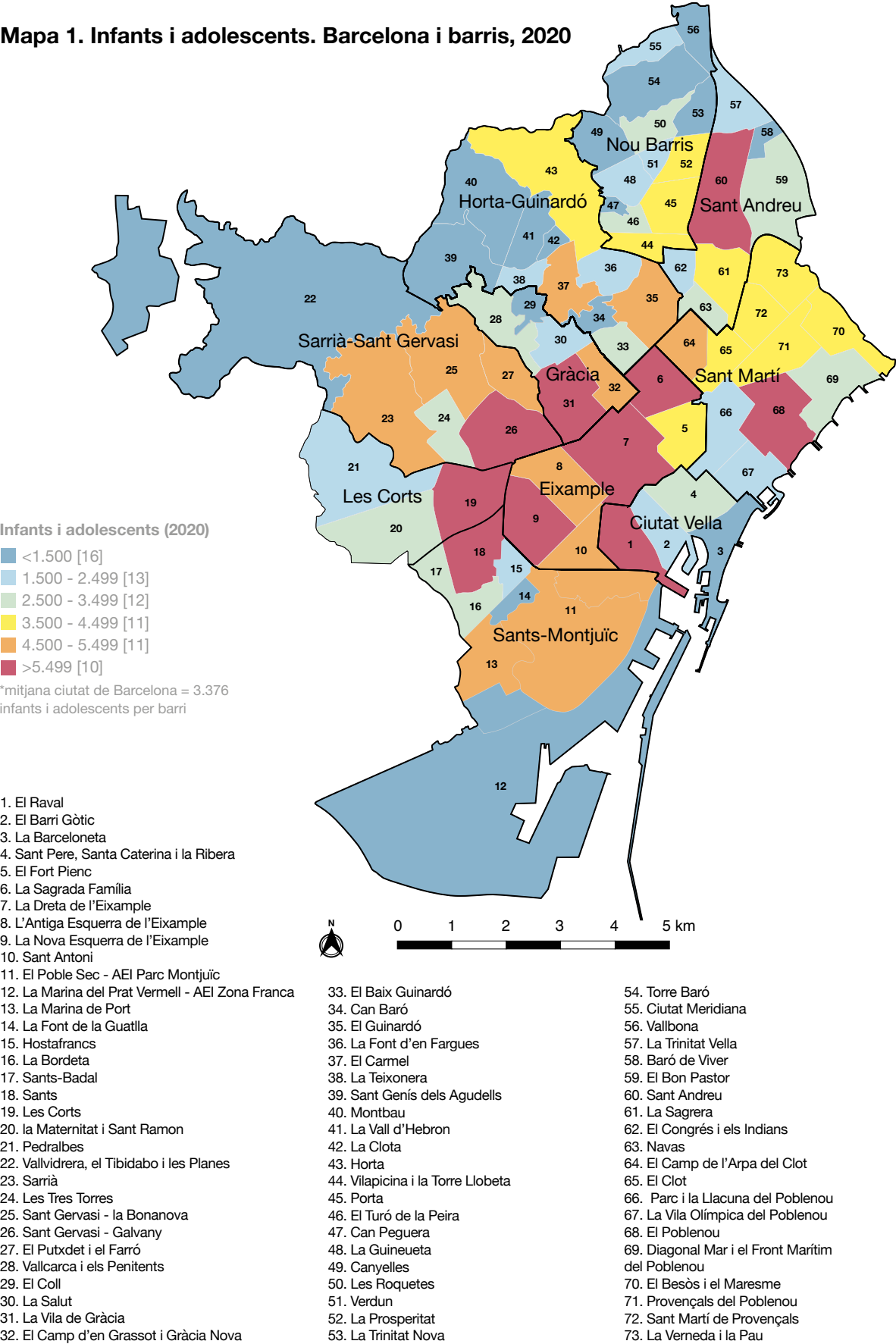
L'any 2020, a la ciutat de Barcelona hi viuen 246.453 infants i adolescents d'entre 0 i 17 anys, els quals representen el 14,8% de la població global (OMD, 2020). Són el grup d'edat de menor proporció, si ho comparem amb el 21,8% de població jove-adulta (de 18 a 34 anys), el 42,3% de població adulta (de 35 a 64 anys) i 21,1% de població adulta-gran (65 i més anys).

Seguint el patró habitual, el 51,3% són nens-nois i el 48,7%, nenes-noies. En proporcions gairebé iguals, 1 de cada 3 té 0-5 anys, 1 de cada 3 té 6-11 anys i 1 de cada 3 té 12-17 anys. Gairebé 2 de cada 10 infants i adolescents tenen nacionalitat estrangera a la ciutat (18,8%; 46.286) (OMD, 2020). A més, l'1,9% (4.562) dels infants i adolescents d'entre 0 i 17 anys té alguna discapacitat legalment reconeguda (Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, 2018).

Els infants i adolescents de la ciutat es distribueixen desigualment pels diferents districtes i barris de la ciutat. Així, es poden agrupar els districtes en tres grans grups segons el volum de població 0-17 respecte del total de ciutat: 1) Sant Martí i l'Eixample (entre el 13%-15% dels infants i adolescents, cadascun); 2) Sarrià - Sant Gervasi, Nou Barris, Horta-Guinardó, Sants-Montjuïc i Sant Andreu (entre el 9%-12%, cadascun); i 3) Gràcia, Ciutat Vella i les Corts (al voltant del 7% o menys, cadascun) (OMD, 2020). Els tres barris amb menys infants i adolescents de la ciutat són la Clota (134), la Marina del Prat Vermell (181) i Vallbona (302), mentre que els tres que en tenen més són el Raval (7.300), Sant Gervasi - Galvany (8.477) i Sant Andreu (9.247).



Mapa 1. Infants i adolescents. Barcelona i barris, 2020



Font: Elaboració pròpia de l'IAB a partir del padró municipal d'habitants del 2020 (lectura l'1 de gener de 2020). Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Ajuntament de Barcelona.

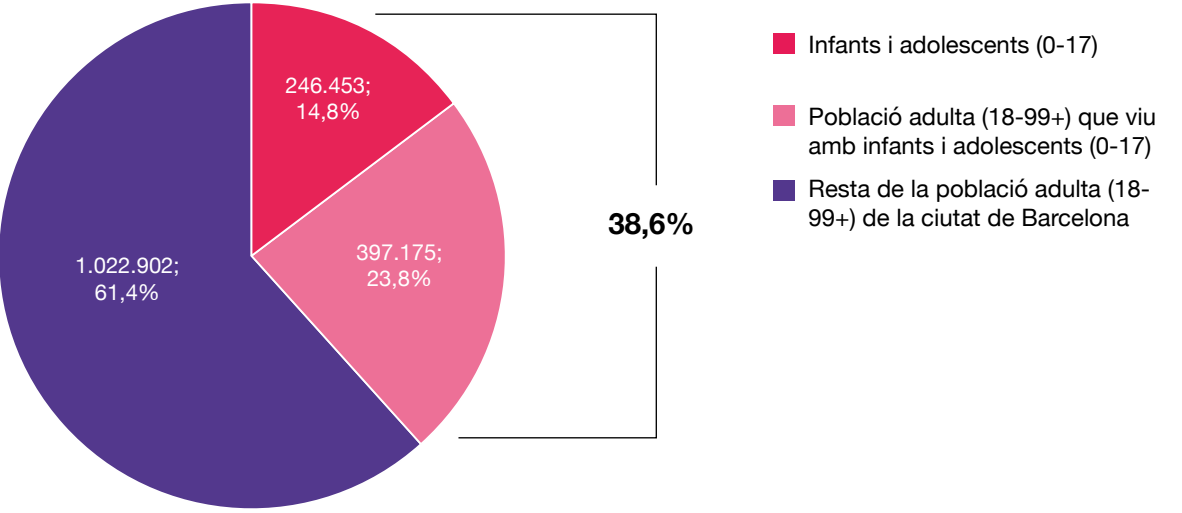
La distribució segons característiques, segons sexe i grup d'edat dels infants és molt similar entre els districtes, a excepció de la nacionalitat: a Ciutat Vella 4 de cada 10 infants són de nacionalitat estrangera, mentre que a Sant Andreu, les Corts i Sarrià - Sant Gervasi, només 1 de cada 10 (OMD, 2020).

1.2

La infància més enllà dels nens i nenes: amb qui conviuen i tipologia de llars

Els 246.453 infants i adolescents d'entre 0 i 17 anys de la ciutat representen el 14,8% de la població global. Però si també tenim en compte el 23,8% de la població adulta que hi conviu i en té cura, podem afirmar que 4 de cada 10 ciutadans (el 38,6%) és la població que viu la realitat de la infància i l'adolescència en la seva quotidianitat.

Gràfic 1. Infants i adolescents (0-17), població adulta que conviu amb els infants i adolescents, i població adulta que no hi conviu (N i %). Barcelona, 2020



Font: Elaboració pròpia de l'IAB a partir del padró municipal d'habitants del 2020 (lectura l'1 de gener de 2020). Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Ajuntament de Barcelona.

1.3

Tipologia de llars amb infants i nombre d'infants i adolescents a les llars

En 1 de cada 4 llars de Barcelona hi viuen infants i adolescents: 154.011 dels 664.476 domicilis de la ciutat de Barcelona, un 23,2% del total de les llars (OMD, 2020).

Pel que fa a la tipologia de llars amb infants, en el 12,9% hi viu una única persona adulta (possiblement² llars monoparentals); en el 55,5%, dues (possiblement llars biparentals), i el 31,5% restant correspon a altres tipus de llars (OMD, 2020).

Si ens fixem en el nombre d'infants o adolescents a les llars, el 54,1% són llars amb un únic infant o adolescent (possiblement famílies amb un fill/a únic), el 36,8% són llars amb dos infants, i el 9,1% són llars amb tres o més infants (possiblement famílies nombroses) (OMD, 2020).

Per districtes i en nombres relatius, Sarrià - Sant Gervasi és el districte on més domicilis hi ha amb tres o més infants i adolescents a la llar, un 15,9%; les Corts i Sarrià - Sant Gervasi els dos districtes on més domicilis hi ha amb dos infants i adolescents, amb un 40,9% dels seus domicilis; i Sants-Montjuïc el que té més domicilis amb un únic infant o adolescent, amb un 57,5% (OMD, 2020).

2

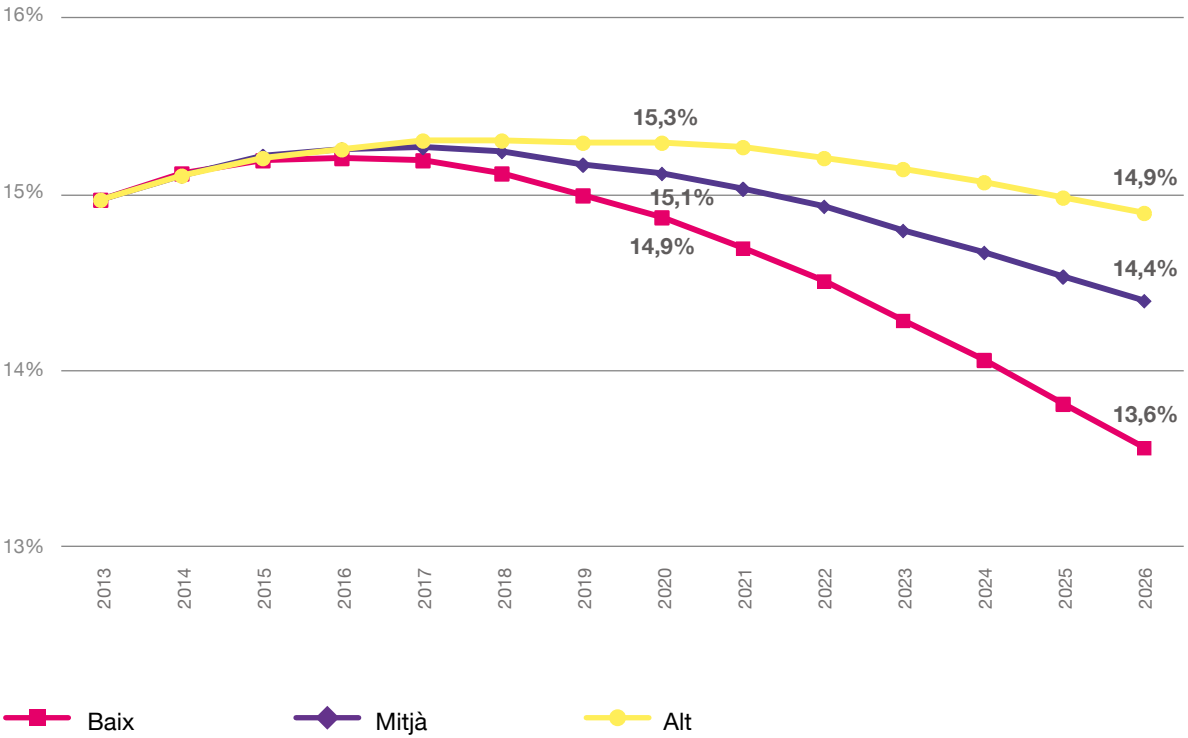
Diem "possiblement" perquè no es poden establir vincles familiars fermes entre els residents d'un mateix domicili.

Evolució i tendències de futur

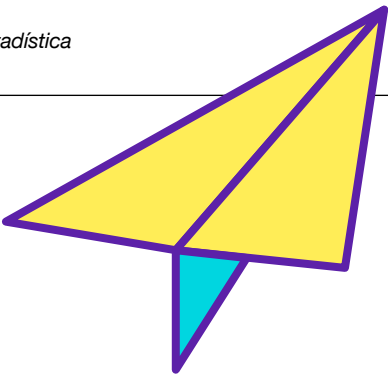
El nombre de naixements decreix un 14,2% des de l'any 2008 —baixant la taxa de natalitat 1,4 punts per mil— i se segueix la mateixa tendència que a Catalunya i Espanya. L'any 2019 van néixer 12.560 nadons a la ciutat de Barcelona, 2.077 menys que el 2008 (OMD, 2000-2019). Aquesta tendència accentua l'envelliment de la població a la ciutat.

Així, tot i que la població 0-17 ha crescut un 5,5% en els darrers 10 anys (sobretot gràcies al moviment migratori), les projeccions 2013-2026 preveien un petit decreixement de la població infantil i adolescent fins a arribar a un 14,4% l'any 2026 (en l'escenari de projecció intermedi), però que podria ser del 13,6% tenint en compte el context de crisi provocada per la covid-19 (escenari de projecció més baix).

Gràfic 2. Infants i adolescents projectats segons tipus d'escenaris de creixement. Barcelona (base 2013 població oficial), 2013-2026



Font: elaboració pròpia de l'IIAB a partir de dades del Departament d'Estadística (Ajuntament de Barcelona) i d'Idescat. Projeccions de població 2013-2051.

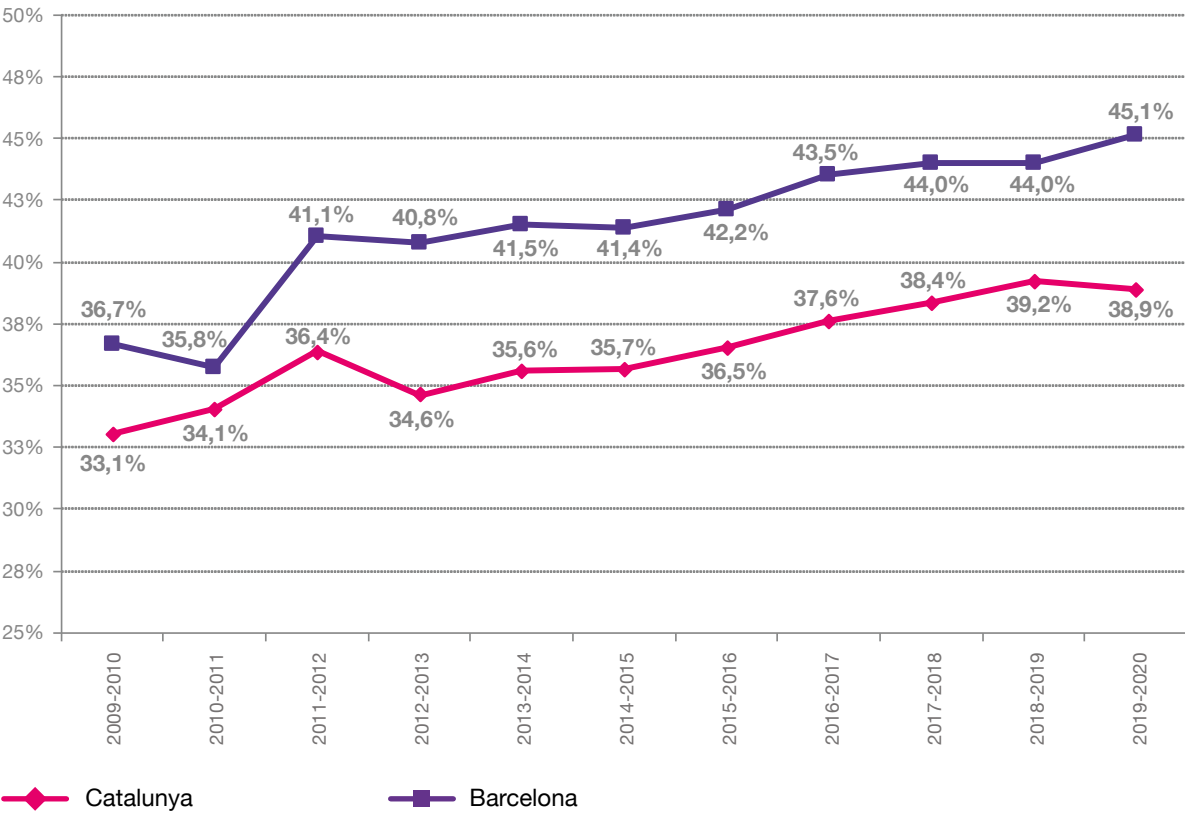


02 Educació: petita infància, pas per l'escola i transicions a la postobligatòria

2.1 L'educació de la petita infància

Dels 39.702 infants d'entre 0 i 2 anys que viuen a Barcelona (l'any 2019), 4 de cada 10 estan escolaritzats (45,1%). L'escolarització de la petita infància s'ha incrementat des del 36,7% del curs 2009-2010 fins al 45,1% del curs 2019-2020. La tendència dels darrers 10 anys ha estat a l'alça (8,4 punts percentuals més) i se situa 6 punts percentuals per sobre de la taxa catalana (38,9%).

Gràfic 3. Taxa d'escolarització 0-2 (%). Catalunya i Barcelona, cursos del 2009-2010 al 2019-2020



Font: elaboració pròpia de l'IIAB a partir de registres del Consorci d'Educació de Barcelona i del Departament d'Educació. Servei d'Indicadors i Estadística. Estadística de l'Ensenyament.

Més de la meitat (53,0%) dels infants escolaritzats ho fan en llars d'infants privades. Del total d'infants menors de 3 anys de la ciutat, les escoles bressol municipals tan sols donen cobertura a un 20%, tot i l'increment en l'oferta d'aquest servei públic (Departament d'Educació, 2019-2020).

Amb el sistema de tarifació social a les escoles bressol, implementat a partir del curs 2017-2018, s'ha doblat el nombre d'infants que accedeixen a l'escola bressol amb quotes més assequibles per a les rendes de les seves famílies (fins al 71,8% de les famílies el curs 2019-2020), ja que en el sistema anterior de preu públic fix (curs 2015-2016) tan sols el 33,9% dels infants tenien bonificacions (IMEB, 2015-2020).

En paral·lel a l'increment d'escoles bressol de titularitat pública, l'Ajuntament ha promogut els espais familiars municipals. L'any 1991 es posa en funcionament el primer espai familiar a Barcelona: "La Casa dels Colors" a la Zona Franca i actualment n'hi ha 16 arreu de la ciutat que responen a models diversos i que atenen 651 infants d'entre 0 i 2 anys i les seves famílies (IMEB, 2020).

2.2 L'escolarització universal i obligatòria: de P3 fins a l'ESO. Escolarització, titularitat i mobilitat per raó d'estudis

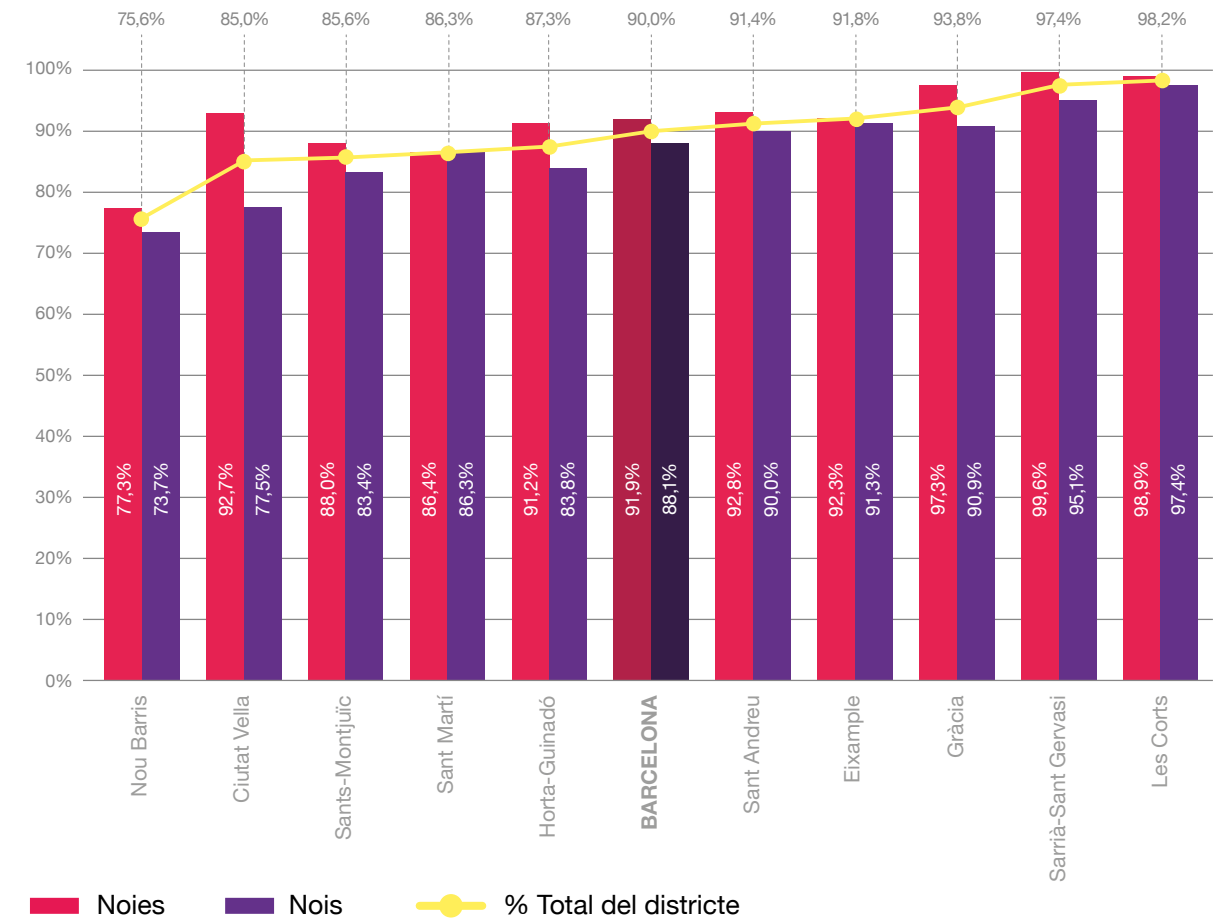
Tot i que l'escolarització dels nens i nenes no esdevé estrictament obligatòria fins als 6 anys, els infants escolaritzats al segon cicle d'educació infantil aglutinen el 96,5% del tots els infants d'entre 3 i 5 anys, una taxa que indica la universalitat de l'etapa. Cal destacar que en els darrers anys s'ha produït un augment significatiu de la demanda de places de P3 en els centres de titularitat pública en el conjunt de la ciutat (la preinscripció del curs 2020-2021 ha registrat una demanda d'un 52,8% per a l'escola pública davant d'un 47,2% per a l'escola privada) (CEB, 2011-2021), tot i que fins al curs 2020-2021 no es percep la inversió en la tendència de matriculació de l'alumnat (50,5% en centres públics i 49,5% en privats) (Departament d'Educació, 2014-2021). Tanmateix, si ens atenem al conjunt de l'alumnat matriculat a la ciutat, cal dir que Barcelona continua tenint un nivell d'escolarització en el sector privat molt superior al de la mitjana de Catalunya.

2.3 Trajectòria educativa, satisfacció amb el pas per l'escola, competències bàsiques i graduació final

En l'educació primària, la taxa de no idoneïtat (percentatge d'alumnes que estan en un curs que no els correspon per la seva edat i que, per tant, no compliran l'escolarització obligatòria amb els anys esperats) és del 4,0% i a l'ESO s'incrementa de manera significativa fins al 12,5% (tot i que és lleugerament inferior a la del conjunt de Catalunya). Les diferències s'amplifiquen entre els districtes: a Ciutat Vella, Sants-Montjuïc i Nou Barris, gairebé 1 de cada 5 alumnes es troba en un curs inferior al que li pertocaria per edat (19,9%, 19,6% i 19,3%, respectivament). En canvi, a Gràcia, les Corts i Sarrià - Sant Gervasi és menys de la meitat i no arriba a 1 de cada 10 (8,5%, 7,8% i 7,2%, respectivament) (CEB, 2019-2020).

Respecte a la graduació en acabar l'educació obligatòria, malgrat la tendència positiva, cal assenyalar que, encara avui, 1 de cada 10 adolescents de la ciutat de Barcelona no obté el graduat d'ESO, amb diferències importants entre districtes. Tot i que cal aspirar a una graduació del 100% de l'alumnat, cal destacar la tendència positiva dels darrers anys i el curs 2018-2019 es gradua el 90,0% de l'alumnat matriculat, un 7,4% més d'adolescents respecte del curs 2008-2009, on se'n van graduar el 82,6%.

Gràfic 4. Taxa de graduació a 4t d'ESO respecte dels adolescents matriculats segons sexe (%). Barcelona i districtes, curs 2018-2019



Font: elaboració pròpia de l'IAB a partir dels registres de l'Estadística de l'Ensenyament. Departament d'Educació.

Pel que fa als resultats escolars reflectits en les competències bàsiques (CB), al voltant de l'11% dels adolescents de la ciutat no assoleix alguna de les competències bàsiques quan acaba el seu procés d'escolarització obligatòria (CEB, 2019-2020). En això també hi ha diferències significatives segons districtes: en les competències bàsiques (CB) a la primària la distància més gran es dona entre el 25,0% dels infants de Nou Barris i el 3,3% dels de Sarrià - Sant Gervasi que no supera la prova de competència bàsica en anglès (21,7 punts percentuals). I en el cas de l'ESO, la distància més gran la trobem entre el 23,2% d'adolescents de Ciutat Vella que no supera la prova de català enfront del 5,2% de l'alumnat que no ho fa a Gràcia (18 punts percentuals).

A més, cal tenir en compte que els resultats educatius desiguals s'expliquen, en bona part, per la presència també desigual de centres de complexitat alta o molt alta segons districtes, d'acord amb els diferents contextos socioeconòmics de la ciutat.

A part dels resultats educatius, és important tenir en compte l'experiència dels infants i adolescents a la seva escola. En aquest sentit, cal destacar que entre 3 i 4 de cada 10 infants de la ciutat expressa poca satisfacció i benestar en el seu entorn escolar. Per exemple, mentre el 26,6% dels infants d'entre 10 i 12 anys d'educació primària no està prou satisfet amb els aprenentatges escolars, fins a un 42,2% no ho està prou amb la seva vida d'estudiant. A més, un 34,7% diu no estar prou satisfet amb els companys i companyes de classe. Entre els principals motius d'insatisfacció destaquen l'excés de deures que els ocupen temps fora de l'escola que voldrien destinar a jugar i trobar-se amb els amics i amigues (EBISB, 2017). En clau adolescent disposem de moltes menys dades sobre la seva satisfacció en el pas per l'institut, però sí que sabem que al 32,2% dels adolescents la seva escola, col·legi o institut no els agrada prou (FRESC, 2016).

2.4

Després de l'ESO: continuar estudiant o abandonar prematurament els estudis

Un cop finalitzats els estudis obligatoris, 8 de cada 10 adolescents continuen estudiant sense cap interrupció (el 81,9% l'any 2018 segons el Departament d'Ensenyament). La gran majoria opta pel batxillerat (80% segons les anàlisis de cohort del CEB), però en el recompte final³ (curs 2019-2020), el 60,6% dels alumnes matriculats ho fan en estudis de batxillerat; el 35,3%, cicles formatius de grau mitjà (CFGM), i el 4,0%, programes de formació i inserció (PFI), amb diferències importants segons sexe i districte (Departament d'Educació, 2019-2020).

Pel que fa als adolescents i joves que un cop acabada l'etapa d'estudis obligatoris no continuen estudiant, cal tenir present que gairebé 2 de cada 10 adolescents de Barcelona no estan escolaritzats als 17 anys (un 18,1% l'any 2018 segons el Departament d'Ensenyament), tot i que en aquest percentatge no és possible distingir les ruptures temporals (de joves que reprendran estudis més endavant) de les ruptures permanents (més vinculades a l'abandonament educatiu prematur [AEP]). El percentatge de joves que no estan estudiant entre els 18 i 24 anys (AEP) és més baix a la ciutat (8,2% l'any 2019, segons la darrera enquesta de serveis municipals) que a Catalunya (19%) i Espanya (17,3%) (Idescat, 2019 respectivament) però, com amb el percentatge de no graduats a 4t d'ESO, combatre l'AEP és un tema de vital importància perquè qualsevol jove es pugui enfrontar al mercat de treball amb les credencials mínimes necessàries.

Entre aquesta mateixa franja d'edat (de 18 a 24 anys), l'11,8% continuaven estudiant i el 79,9% ja tenien estudis acabats superiors a l'ESO (ESSMM, 2019).

3

Cal tenir en compte que les dades del Departament d'Educació reflecteixen els totals d'alumnes matriculats, sumant els que es matriculen en l'any esperat (aquells que han transitat per l'etapa educativa obligatòria sense discontinuïtats), i aquells que es matriculen en edats "no idònies" fruit d'un itinerari amb discontinuïtats i o ruptures temporals en els estudis.

03

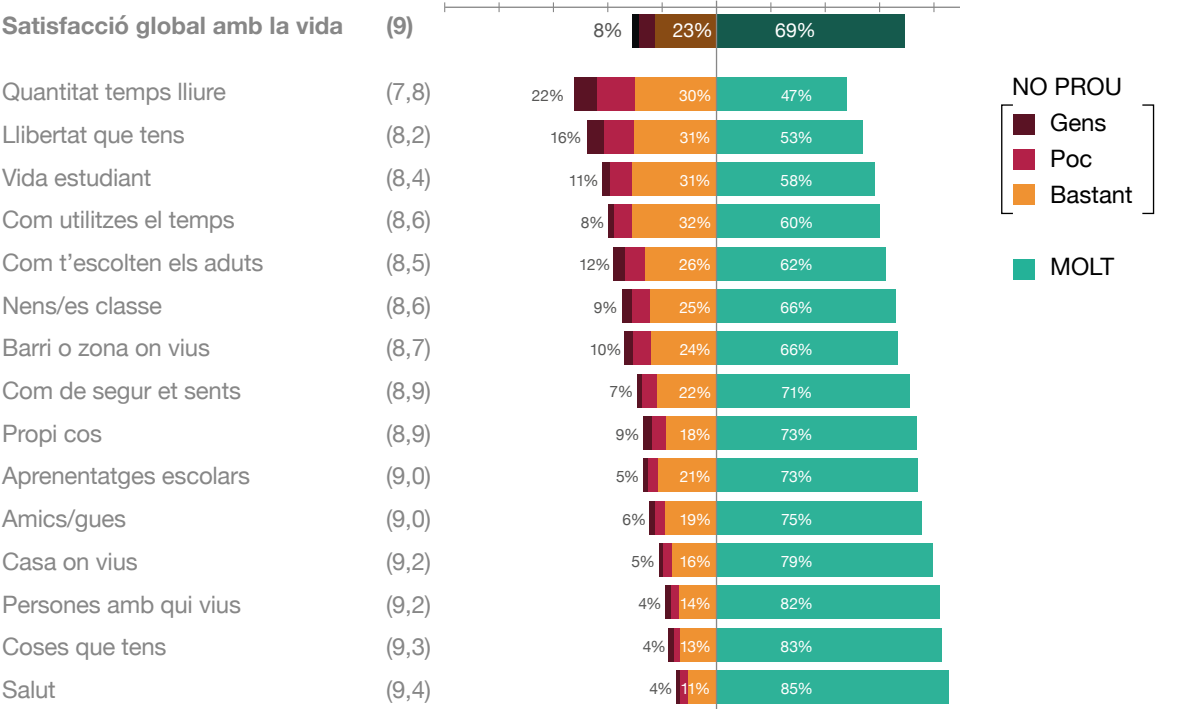
Temps dels infants, activitats fora de l'escola, espai públic i ciutadania

3.1

Els temps de la infància: disponibilitat, usos i satisfacció

La quantitat i els usos del temps lliure són dos dels aspectes amb els quals els infants es mostren menys satisfets. El 52% dels infants no es mostra *prou satisfet*⁴ amb la quantitat de temps lliure del qual disposa (el 22% n'està gens o poc satisfet) i el 40% no ho està prou amb l'ús que en fa (el 8% n'està gens o poc satisfet). Els nivells baixos de satisfacció amb la quantitat de temps i usos són un tema generalitzat entre tots els infants: no hi ha diferències significatives ni per sexe ni per nivell de renda del barri.

Gràfic 5. Infants (10-12 anys) segons grau de satisfacció amb 15 aspectes de la vida valorats (%). Barcelona, 2017



Font: elaboració pròpia de l'IAB a partir de l'Enquesta de benestar subjectiu de la infància a Barcelona (EBSIB) 2017. Ajuntament de Barcelona i Institut Infància i Adolescència de Barcelona (IAB).

4

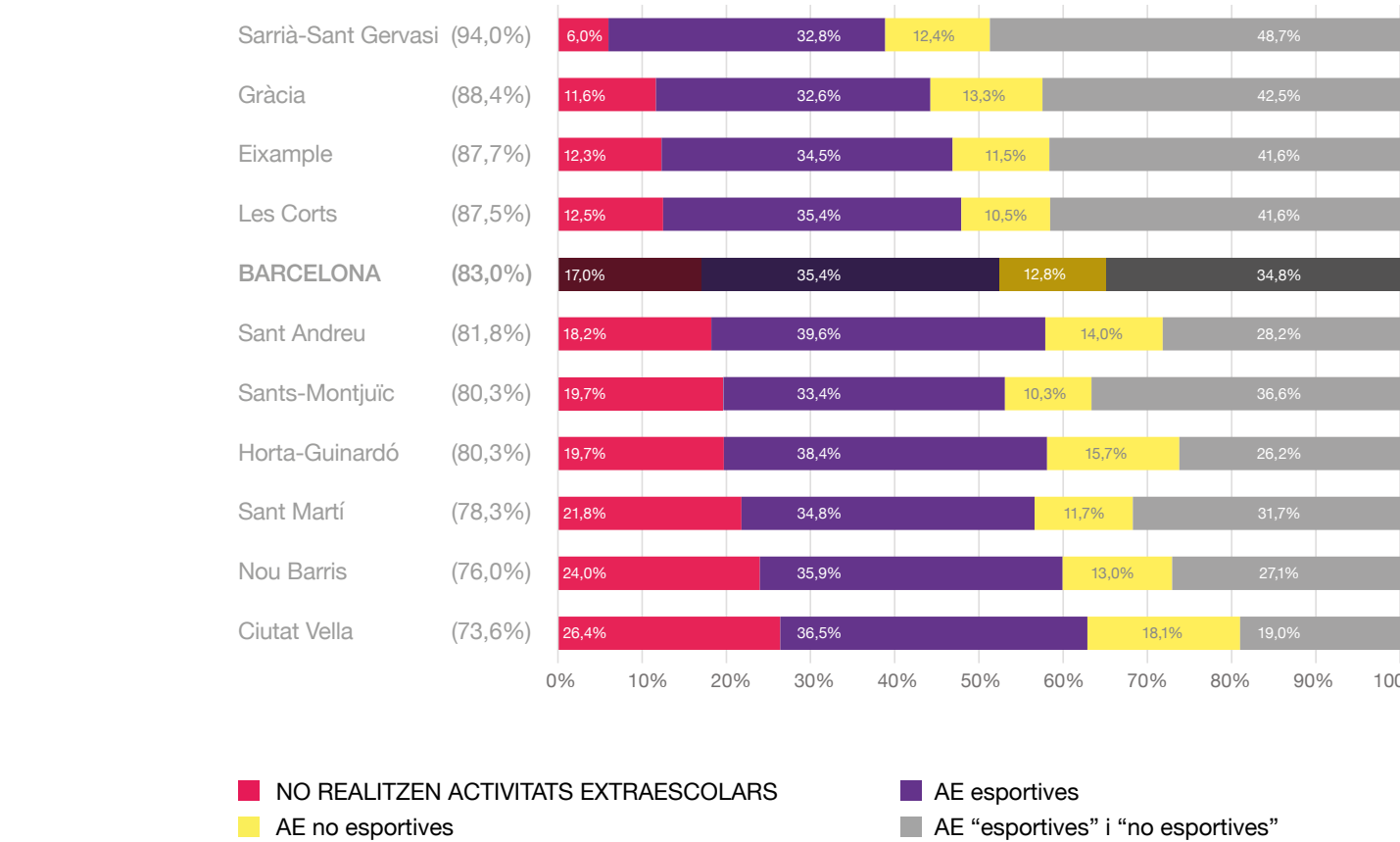
En el marc de l'Enquesta de benestar subjectiu de la infància a Barcelona (EBSIB, 2017), els infants no prou satisfets són els qui responen entre 0-8 en una escala de satisfacció de 0-10.

Fora de l’horari escolar, 7 de cada 10 infants d’entre 10-12 anys fa deures o estudia almenys 5 dies a la setmana i el 26,4% es relaxa, parla o s’ho passa bé amb la seva família poc sovint (2 dies a la setmana o menys). A més, al voltant del 66% no veu els seus amics i amigues fora de l’escola gaire sovint (EBSIB, 2017), i el 26,1% dels infants i adolescents d’entre 3 i 14 anys no juguen cap dia al parc o al carrer (ESB, 2016).

3.2 Activitats extraescolars i de lleure educatiu

A Barcelona, 8 de cada 10 (83,0%) infants i adolescents d’entre 6 i 16 anys realitzen activitats extraescolars (tant de caire esportiu com no esportiu) en sortir de l’escola. D’aquests, el 70,2% estan apuntats a activitats extraescolars esportives o físiques i el 47,6%, a activitats extraescolars no esportives (teatre, música, idiomes i classes de reforç)⁵. En clau d’igualtat d’oportunitats educatives fora de l’escola, és destacable que, a escala de districtes, mentre que a Sarrià - Sant Gervasi, Gràcia, l’Eixample o les Corts al voltant d’1 de cada 10 infants i adolescents no realitza activitats extraescolars, a la resta de districtes, on les rendes familiars tendeixen a ser més baixes, la proporció augmenta a 2 de cada 10 i, fins i tot, a Ciutat Vella són 3 de cada 10.

Gràfic 6. Infants i adolescents (6-16 anys) que fan activitats extraescolars esportives i no esportives (%). Barcelona i districtes, 2018



Font: Elaboració pròpia de l’IIAB a partir de l’Enquesta d’hàbits esportius de la població en edat escolar de Barcelona (EHEEB). Ajuntament de Barcelona i Institut Barcelona Esports (IBE). Nota metodològica: l’etiqueta gris fa referència als infants i adolescents que realitzen les dues activitats extraescolars (esportives i no esportives) alhora.

5 El percentatge d’activitats esportives i no esportives no suma 100% perquè alguns infants realitzen activitats extraescolars dels dos tipus: esportives i no esportives.

Pel que fa a les activitats esportives, cal destacar l’increment continuat de beques per fomentar la pràctica esportiva fins a cobrir el 8,1% de la població de 6 a 17 anys de la ciutat (13.328 infants i adolescents), amb una distribució territorial focalitzada en els infants i adolescents d’entorns més desafavorits (IBE, 2019-2020).

Pel que fa al lleure educatiu a Barcelona, el curs 2017-2018, 10.514 infants i adolescents d’entre 5 i 16 anys participen en caus i esplais (la ciutat té 138 esplais i caus) que representen el 6,4% de la població global de 5 a 16 anys (i un 7,5% dels infants de 9 a 12 anys, el moment de màxima participació). En termes territorials, la participació està molt desigualment distribuïda per la ciutat, en funció d’una oferta que sovint respon a la tradició d’educació en el lleure dels districtes: Gràcia és el districte de la ciutat amb més participació d’infants i adolescents en esplais i caus (el 12,0% del total), seguit pels districtes d’Horta-Guinardó i l’Eixample (un 8,1% en ambdós casos). En 23 barris de la ciutat no hi ha cap entitat d’associacionisme educatiu i, malgrat que les seves característiques són diverses, aquests 23 barris inclouen tots els barris on la renda familiar és més baixa, dificultant l’accés als infants i adolescents d’origen social divers. Tot i això, cal destacar que 1 de cada 7 infants que participen en caus i esplais reben suport econòmic per afrontar el cost de l’activitat (el 14,6% del total), i que el 72% dels infants i adolescents becats assisteixen a entitats assentades en barris de renda mitjana-baixa (19%), baixa (11%) o molt baixa (42%) (Departament de Joventut, 2017-2018).

En aquest context de desigualtats resulten d’especial rellevància les activitats de suport socioeducatiu en centres oberts i/o centres diaris d’atenció socioeducativa, que donen suport tant a nens i nenes amb diagnòstic de risc social (68% del total el 2019) com a altres infants (38% restant) i que tendeixen a concentrar-se als territoris més desafavorits. El nombre de centres d’atenció socioeducativa per cada 10.000 habitants d’entre 3 i 17 anys pel conjunt de Barcelona és d’aproximadament 1,4, però als districtes de Ciutat Vella, Nou Barris i Sant Andreu aquesta relació és força més alta: 7,6‰, 2,6‰ i 2,0‰, respectivament, en consonància amb les característiques socioeconòmiques més desfavorides d’aquests districtes (IMSS, 2019).

3.3 Temps d’estiu i activitats durant les vacances

Les vacances han estat tradicionalment un espai de desigualtat important, ja que 1 de cada 4 infants i adolescents (un 26,1%) viuen en llars que no es poden permetre anar de vacances almenys una setmana a l’any (EMCV, 2018-2019) amb diferències importants segons districte: per cada infant de Sarrià - Sant Gervasi que no es pot permetre anar una setmana a l’any de vacances, n’hi ha 7 que no s’ho poden permetre a Nou Barris (ESDB, 2017).

Malgrat els esforços de l’Administració per posar a l’abast de la infància, l’adolescència i les seves famílies una campanya d’estiu municipal molt reforçada (tant amb places com amb beques d’accés) per compensar els impactes del confinament i el tancament de les escoles el 2020, la participació en casals i activitats de lleure (dins de la Campanya de Vacances d’Estiu) va disminuir un 35,1% respecte al 2019. Un 18,2% de les places ocupades van ser becades (Departament de Promoció de la Infància, 2020).

3.4 L’espai públic: espai estratègic per al joc, la trobada amb els amics i amigues i la vida comunitària

El 34% d’infants d’entre 10 i 12 anys de Barcelona diuen no estar prou satisfets amb el barri on viuen i el 47% (gairebé la meitat) tampoc n’estan prou amb els espais del barri per jugar i divertir-se (EBISB, 2017). Ja abans de la covid-19, els nens i nenes disposaven de poc temps per jugar a l’aire lliure: 1 de cada 4 infants de 3 a 14 anys (26,1%) no jugava cap

dia al parc o al carrer (ESB, 2016), i 4 de cada 10 dels infants d'entre 10 i 12 anys (38,4%) no jugaven ni passaven gaire temps a l'aire lliure (entre mai i, com a molt, 1 o 2 dies per setmana). Només el 42,4% dels infants jugaven a l'aire lliure almenys 5 dies a la setmana, mentre que el 49% de nens i nenes d'entre 10 i 12 anys usaven les xarxes socials i el 65% miraven la televisió almenys 5 dies a la setmana. Tot i que s'aprecien algunes diferències segons districte, la dinàmica territorial és força similar i no s'observa un patró segons el nivell de renda en els usos del temps (EBSIB, 2017).

El joc al carrer no es pot desvincular de la seguretat i l'autonomia; per això, per entendre millor els baixos índexs de joc i presència d'infants al carrer cal tenir en compte, entre d'altres aspectes, que 5 de cada 10 (49,5%) infants no se senten prou segurs al seu barri, sobretot les nenes i els qui viuen en barris de rendes més baixes, i que 7 de cada 10 (68,3%) pensen que no rebrien prou suport dels seus veïns o veïnes en cas de tenir un problema. És més, el 59% de nens i nenes consideren que els veïns i veïnes no són prou amables amb ells (EBSIB, 2017).

3.5 Escolta adulta, coneixement dels drets i exercici de ciutadania

L'escolta adulta de les opinions i interessos dels infants es pot considerar un espai de pràctica cap a la ciutadania activa (els infants poden participar activament en la societat en la mesura que els adults els escoltem i tenim en compte el que diuen), però el 37,9% dels infants d'entre 10-12 anys no està prou satisfet amb com els escolten les persones adultes, sense que s'apreciïn diferències importants entre els nens i nenes, però sí segons el context socioeconòmic (rendes baixes: 40,5% no prou satisfets amb com els escolten els adults; rendes altes: 32,0%, 9 punts percentuals menys de no prou satisfets) (EBSIB, 2017). Aquests percentatges ens haurien de preocupar especialment si tenim en compte que l'escolta adulta és un dels aspectes de la vida que més "pesa" en el fet que un infant es mostri satisfet amb la seva vida en global (IIAB, 2019)⁶.

En l'adolescència, gairebé 2 de cada 10 (18,6%) adolescents exerceixen la seva ciutadania de manera més activa, a través d'activitats relacionades amb l'associacionisme, com ara escoltisme, esplais, casals, o bé la vinculació amb entitats polítiques o religioses (FRESC, 2016).

Pel que fa al grau de coneixement dels seus drets reconeguts, només el 55,4% dels infants de 10-12 anys diu que coneix quins són els seus drets, amb un patró per context socioeconòmic diferent a l'habitual que s'explica per les pràctiques i accions educatives dels diferents centres educatius i no pas pels contextos de renda dels barris dels infants (EBSIB, 2017).



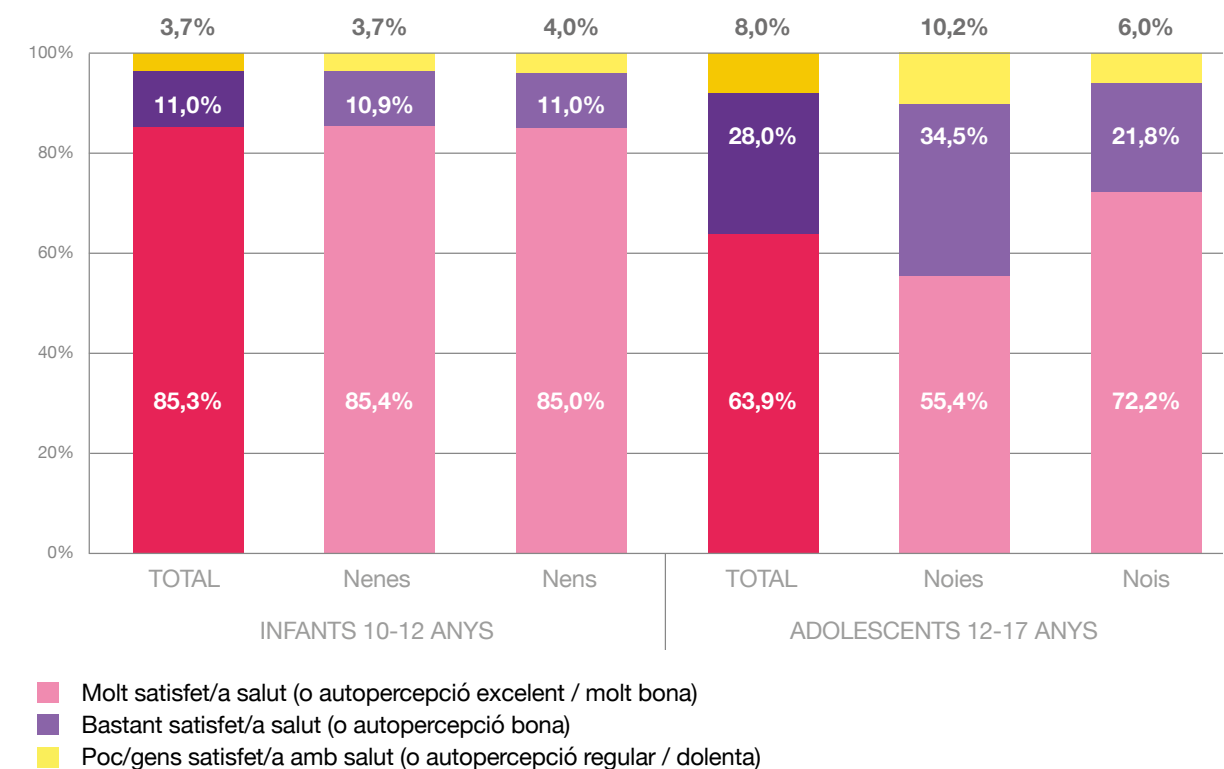
6 Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (2019). [Informe Parlen els nens i nenes: el benestar subjectiu de la infància a Barcelona](#) (Trufió, M.; Pineda, L.; Curran, M.; Corominas, M.; Curcoll, L.). Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (Ajuntament de Barcelona).

04 Salut física, mental i emocional dels infants i adolescents

4.1 Satisfacció dels infants i adolescents amb la pròpia salut

La salut és un aspecte de la vida globalment molt ben valorat tant pels infants d'entre 10 i 12 anys (85,3% molt satisfets) com pels adolescents d'entre 13 i 17 anys (63,9% molt satisfets), tot i la important davallada que s'observa en el pas de la infància a l'adolescència i les diferències remarcables per sexe entre els i les adolescents (55,4% de les noies molt satisfetes i 72,2% dels nois).

Gràfic 7. Grau de satisfacció amb la salut d'infants i adolescents, total i per sexe (%). Barcelona, 2016 i 2017



Font: elaboració pròpia de l'IIAB a partir de l'EBSIB (2017) i l'enquesta FRESC (2016), Agència de Salut Pública de Barcelona.

A més, la percepció de bona o mala salut per part dels infants i adolescents de Barcelona no és igual a tota la ciutat: els infants i adolescents que creixen en contextos socioeconòmicament més desfavorits estan menys satisfets amb la seva salut que la resta. Entre els infants que viuen en barris de rendes baixes, hi ha un 82,6% de nens i nenes molt satisfets amb la seva salut, mentre que als barris de rendes altes, el percentatge augmenta fins a un 89,4% (EBSIB, 2017). La diferència de 7 punts entre els contextos de rendes baixes i altes pel que fa a la percepció de la salut dels infants es manté en l'adolescència, on un 60,2% dels adolescents de contextos més desfavorits socioeconòmicament percep la seva salut com a molt bona (en barris socioeconòmicament afavorits, el percentatge també augmenta fins al 67,3%) (FRESC, 2016).

4.2 Hàbits saludables de descans, alimentació i exercici físic

Tant en alimentació, en el descans, com en el nivell d'activitat física hi ha importants marges de millora perquè els hàbits saludables estan per sota dels nivells recomanats.

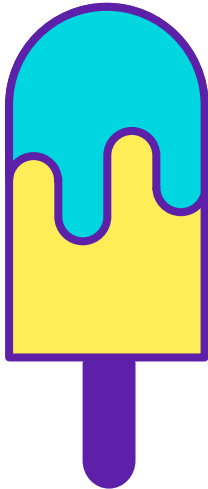
En relació amb el descans, una gran part d'infants i molts adolescents no dormen prou hores al dia (43,0% dels infants i 70,0% dels adolescents), amb diferències notables segons origen socioeconòmic de la família en l'etapa de l'adolescència (un 80,8% dels adolescents de renda familiar molt baixa estaria per sota del nombre d'hores recomanades de descans, davant del 65,4% d'adolescents de rendes altes o molt altes) (ESB, 2016).

Pel que fa als hàbits d'alimentació, el 91,3% dels infants i adolescents d'entre 3 i 17 anys esmorzen cada dia abans de sortir de casa, però, en canvi, només el 7,1% mengen les 5 racions de fruita diàries recomanades (ESB, 2016).

Quant a l'exercici físic, el 76,6% d'infants i adolescents declara fer exercici físic de manera regular fora de l'horari escolar (dues o més vegades a la setmana), però 1 de cada 4 en fa de manera insuficient (menys d'un cop a la setmana) o no en fa gens. S'aprecien diferències importants segons el districte de la ciutat, amb menys proporció d'infants que no fan exercici de manera regular a Ciutat Vella (només el 60,9%) i més proporció a Sarrià - Sant Gervasi, on en fan el 86,2% dels infants i adolescents (EHEEB, 2018).

4.3 Sobrepès, obesitat i satisfacció amb el cos

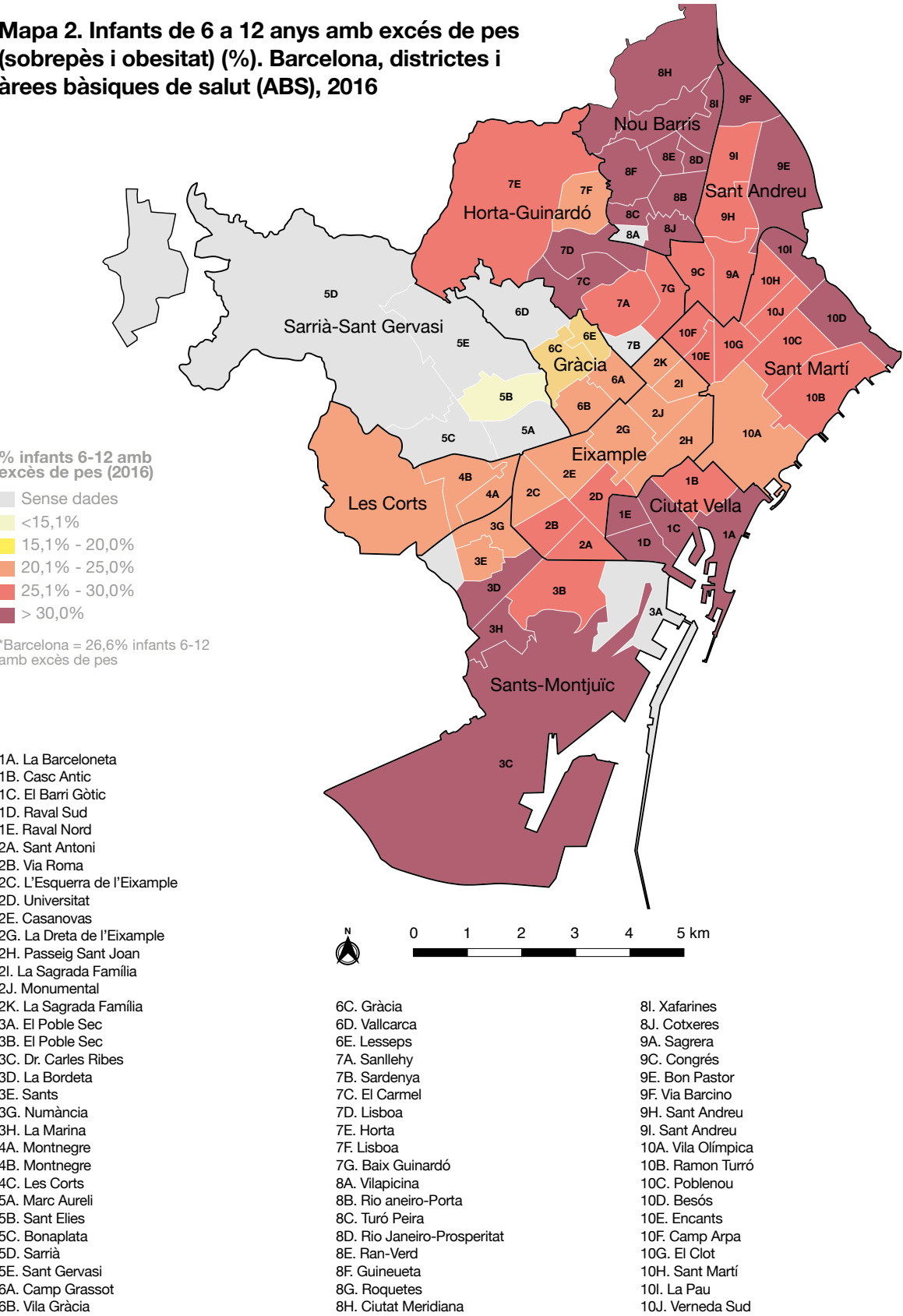
Gairebé 3 de cada 10 infants i adolescents tenen excés de pes (sobrepès o obesitat), amb més casos en contextos socioeconòmicament desfavorits. Tot i que no disposem d'una font de dades única en l'anàlisi de l'excés de pes en la infància i l'adolescència⁷, sabem que un 26,6% dels infants de 6 a 12 anys tenen sobrepès (47.636 casos diagnosticats als CAP de la ciutat), dels quals el 16,1% per sobrepès (28.870 casos) i el 10,5% obesitat (18.766 casos). Entre els adolescents de 13 a 17 anys, la xifra d'excés de pes es manté (25,6%) tot i que baixa el percentatge dels que pateixen obesitat (18,7% amb sobrepès i el 6,9% amb obesitat).



7

Les dades per a infants de 6 a 12 anys provenen dels casos diagnosticats a les ABS (any 2016), les dades per a adolescents de 13 a 17 anys, s'extreuen de la darrera enquesta FRESC-2016.

Mapa 2. Infants de 6 a 12 anys amb excés de pes (sobrepès i obesitat) (%). Barcelona, districtes i àrees bàsiques de salut (ABS), 2016



Font: elaboració pròpia de l'IIAB a partir del Departament de Salut, de la Generalitat de Catalunya. Nota: la divisió correspon a les 68 àrees bàsiques de salut (ABS) de les quals el Departament de Salut disposava d'informació actualitzada (novembre de 2020) sobre l'excés de pes que es correspon al 2016.

En relació amb la satisfacció amb el propi cos, el 34,9% dels infants de 6 a 11 anys diu no estar-ne prou satisfet, xifra que es duplica fins al 75,1% dels adolescents de 12 a 16 anys (40 punts percentuals més). Tot i que el nivell d'insatisfacció és molt alt en ambdós sexes, s'aprecia que les noies adolescents (pràcticament el 80%) tendeixen a estar menys satisfetes amb el seu cos que els nois (71,9%; 8 punts percentuals menys) (EHEEB, 2018).

4.4

Benestar, salut mental i addiccions en la infància i l'adolescència

Tres de cada 10 infants d'entre 10 i 12 anys de la ciutat de Barcelona no es mostren prou satisfets amb la seva vida en global (el 31%, si sumem les categories gens [2%], poc [6%] i bastant [23%]). Entre els infants que creixen en un context de privació material, són 4 de cada 10 els que no es mostren prou satisfets amb la seva vida en global (Corominas i Pineda, 2020)⁸.

En la població infantil i adolescent, el risc de patir un problema de salut mental⁹ entre els 4 i 14 anys és d'un 5,9% i de patir, en concret, depressió o ansietat entre els 15-17 anys, d'un 3,5% (ESB, 2016). A partir d'aquestes xifres, s'estima que almenys 11.000 infants i adolescents de la ciutat de Barcelona es troben en una situació de patiment psicològic. La població atesa als centres de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ) mostra una tendència creixent en els darrers anys, superant els 10.000 atesos des de l'any 2015 (CSB, 2012-2019), però convindria conèixer si hi ha demanda que els serveis públics no poden atendre (una dada de la qual no disposem), ja que l'atenció ràpida en casos de patiment emocional és clau perquè no derivi en patologies de més difícil recuperació.

Pel que fa als primers contactes amb substàncies addictives, 7 de cada 10 adolescents d'entre 13 i 17 anys han tastat l'alcohol (68,6%); 4 de cada 10, el tabac (37,5%), i 3 de cada 10, el cànnabis (29,7%), tot i que en el cas del tabac, per exemple, només un 11,6% dels i les adolescents ho converteixen en un hàbit de consum diari (8,3%) o ocasional (3,3%) amb percentatges lleugerament superiors entre les noies. Aquests indicadors són pitjors en els contextos afavorits de la ciutat. Així doncs, mentre que en els contextos socio-econòmics més desafavorits un 65,9%, 35,4% i 27,5% dels adolescents manifesta haver provat alguna vegada l'alcohol, el tabac i el cànnabis, respectivament, en els contextos més afavorits aquests percentatges pugen al 71,0%, 39,3% i 31,7%, respectivament (FRESC, 2012-2016).

4.5

Salut sexual i reproductiva

El 12,5% dels i les adolescents que manté relacions sexuals amb penetració no utilitza cap mètode anticonceptiu o bé el mètode emprat no és efectiu (FRESC, 2016). L'any 2018, 529 noies adolescents van quedar embarassades (16 de cada 1.000). D'aquestes, 386 van interrompre voluntàriament l'embaràs (12 de cada 1.000) i 143 van esdevenir mares (4 de cada 1.000). Entre els anys 2006-2018, el nombre d'embarassos en noies adolescents disminueix (de 267 el 2006 a 143 el 2018), de manera que les taxes d'interrupcions voluntàries de l'embaràs i de naixements en adolescents també ho han fet en un 44,3% i un 46,4%, respectivament, al llarg d'aquest període (ASPB, 2018).

Quan s'analitza la distribució territorial, els districtes amb més casos d'interrupcions voluntàries de l'embaràs són Nou Barris (65), l'Eixample (63) i Sant Martí (55), amb un 17,4%, un 13,2% i un 11,5% de la població adolescent femenina del districte, respectivament. Pel que fa als naixements entre noies adolescents, els districtes on n'hi ha més són Nou Barris (27; 7,2% de les noies adolescents del districte), Sants-Montjuïc (24; 6,9%), Sant Martí (17; 3,5%), Sant Andreu (17; 5,4%) i Ciutat Vella (17; 10,7%) (ASPB, 2018).

8

9

Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (2020). [“Desigualtats socials, entorns relacionals i benestar de la infància a Barcelona”](#). A: Corominas, M.; Pineda, L. Anuari Metropolità de Barcelona 2019.

Percentatge d'infants (4-14) amb risc de patir un problema de salut mental calculat a partir de l'escala Strenghts and Difficulties Questionnaire (comunicat pels pares i les mares). El sistema SDQ es basa en les puntuacions obtingudes en quatre àmbits (problemes de relacions amb els iguals, problemes emocionals, problemes de conducta i problemes d'atenció i hiperactivitat).

05

Pobresa, exclusió i desigualtats en la infància i l'adolescència

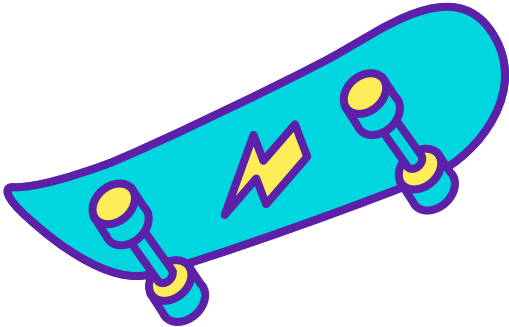
5.1

Contextos desiguals on viure i créixer la infància i l'adolescència

Les condicions de vida dels infants deriven del nivell d'estudis de les mares i/o pares, del seu origen geogràfic, del nivell de renda de la llar, de les condicions de l'habitatge, de si viuen o no situacions de precarietat laboral i/o atur, així com de les característiques residencials dels barris on viuen i creixen. En aquest sentit, el context territorial i les condicions socials dels entorns dels infants són el primer mirall de les desigualtats en la infància.

Cal assenyalar que créixer en contextos de rendes baixes o molt baixes, o en contextos residencials degradats, té un impacte no només a curt termini, sinó també al llarg de les trajectòries vitals dels infants.

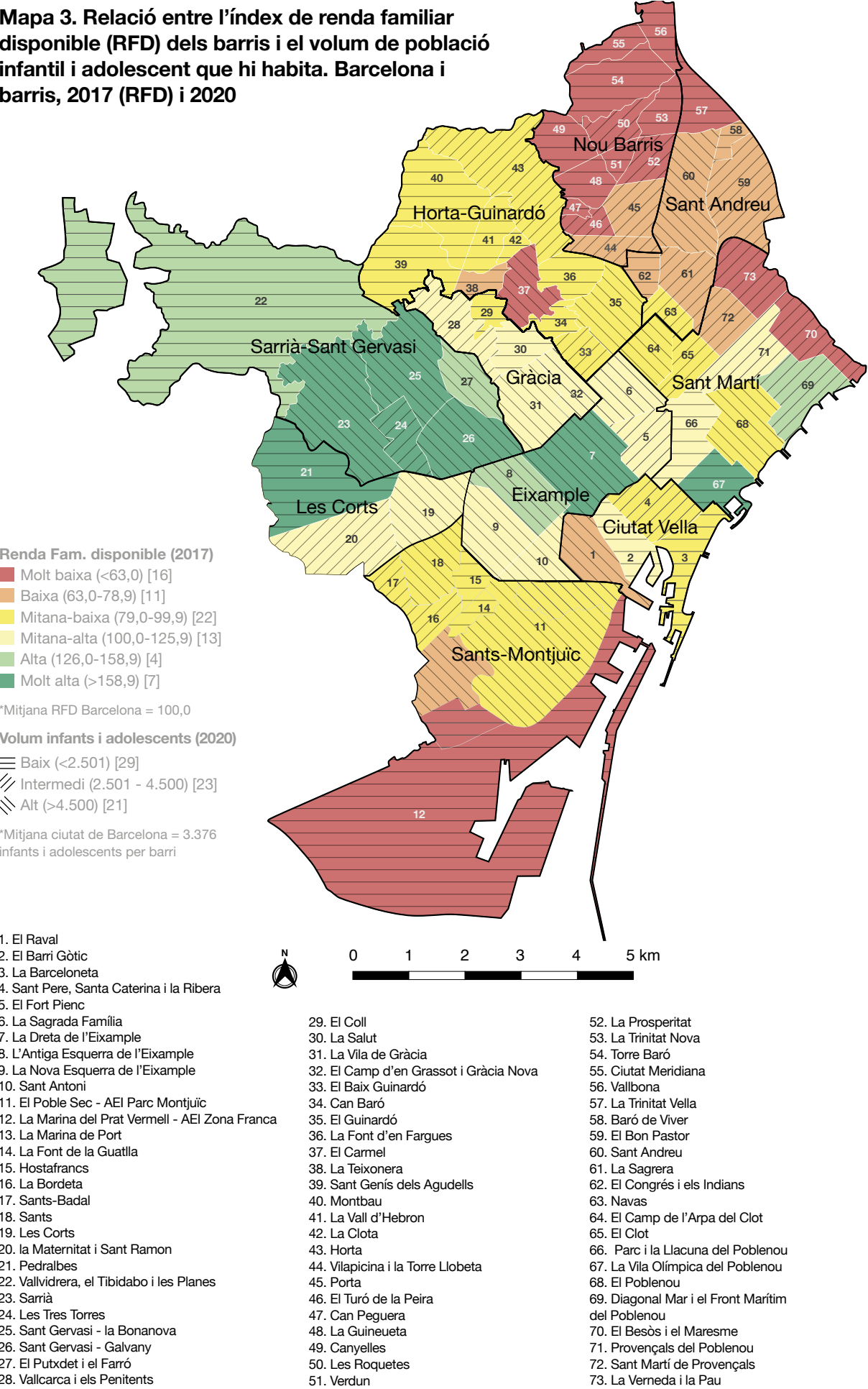
A la ciutat de Barcelona, abans de la crisi oberta per la covid-19, 80.003 infants i adolescents creixien en barris amb un índex de renda familiar disponible¹⁰ baix (44.365) o molt baix (35.368). Aquests infants i adolescents representaven el 32,5% del total d'infants i adolescents de la ciutat.



10

L'índex de renda familiar disponible (IRFD) és el resultat de la combinació de cinc variables ponderades amb diferents pesos en relació amb una mitjana de la ciutat centrada en 100 (OMD, 2018).

Mapa 3. Relació entre l'índex de renda familiar disponible (RFD) dels barris i el volum de població infantil i adolescent que hi habita. Barcelona i barris, 2017 (RFD) i 2020



Font: Elaboració pròpia de l'IIAB a partir de les dades de renda familiar disponible (any 2017) de l'Oficina Municipal de Dades i les dades del padró d'habitants (lectura l'1 de gener de 2020) del Departament d'Estadística i Difusió de Dades (Ajuntament de Barcelona).

En l'actual context de crisi econòmica l'atur ha impactat més als barris de rendes més baixes, que és on, majoritàriament, hi viuen més infants: en 8 dels 10 barris amb més atur de la ciutat (Ciutat Meridiana, la Trinitat Nova, la Trinitat Vella, la Marina del Prat Vermell – AEI Zona Franca, Vallbona, el Raval, la Guineueta i Torre Baró), el volum d'infants i adolescents és superior a la mitjana de la ciutat, la qual cosa ens indica com, en termes relatius, la infància és molt present en els entorns més socialment vulnerabilitzats. Només en 2 dels 10 barris amb més impacte de l'atur (Canyelles i la Barceloneta) el percentatge d'infants i adolescents està per sota de la mitjana de ciutat (OMD, 2020).

5.2

Pobresa en el treball i sobrecàrrega de despeses de l'habitatge

Entre la multiplicitat de condicionants contextuais, la pobresa en el treball i els costos de l'habitatge són dos factors crítics en el risc dels infants a patir situacions de pobresa o risc d'exclusió social. Entre ells, l'increment del cost de l'habitatge a la ciutat en els darrers anys ha situat moltes famílies contra les cordes (IERMB, 2019)¹¹. El 18,4% d'infants i adolescents viuen en llars que pateixen sobrecàrrega de despeses d'habitatge (dedicació de més del 40% dels ingressos) i el 14,0% viu en llars amb algun endarreriment en els pagaments relacionats amb l'habitatge. El 13,3% dels infants i adolescents viu en habitatges que no es podien mantenir a una temperatura adequada i el 56,5%, en habitatges amb problemes d'humitats, manca de llum o contaminació ambiental (EMCV, 2018-2019).

A banda, 2 de cada 10 infants i adolescents viuen amb persones adultes en situacions de pobresa en el treball¹², una problemàtica que afecta de manera més significativa les persones adultes amb fills/filles a càrrec que les persones adultes sense fills/filles (un 22,7% vs. 16,0%, respectivament) (EMCV, 2018-2019).

L'aproximació a l'impacte del sobrecost de l'habitatge en la situació de pobresa de la població infantil i adolescent segons districte de residència¹³ indica que, un cop imputats els costos de l'habitatge a les economies de les llars amb infants, aquests estarien impactant en el fet que gairebé 4 de cada 10 infants i adolescents a Ciutat Vella (38,1%) es trobin sota el llindar de la pobresa moderada i en el fet que s'hi trobin 3 de cada 10 infants a Sants-Montjuïc (29,8%) i Nou Barris (28,3%). A la resta de districtes, en canvi, l'impacte del sobrecost de l'habitatge estaria per sota del conjunt de la ciutat (18,4%) i la xifra més baixa es trobaria a les Corts i Sarrià - Sant Gervasi, amb un 9,9% d'infants en situació de pobresa un cop imputats els costos de l'habitatge (ESDB, 2017).

11 Antón-Alonso, F.; Porcel, S. (2019). Infàncies i habitatge: sobre costos, gentrificació i emergència habitacional a Barcelona. Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Pendent de publicació.

12 Pobresa en el treball: població de 18 a 64 anys amb infants i adolescents a càrrec que, tot i haver treballat un mínim de 6 mesos durant l'any anterior, viuen sota del llindar de la pobresa moderada, és a dir, amb ingressos per sota del 60% de la mediana d'ingressos de les llars amb infants a la ciutat.

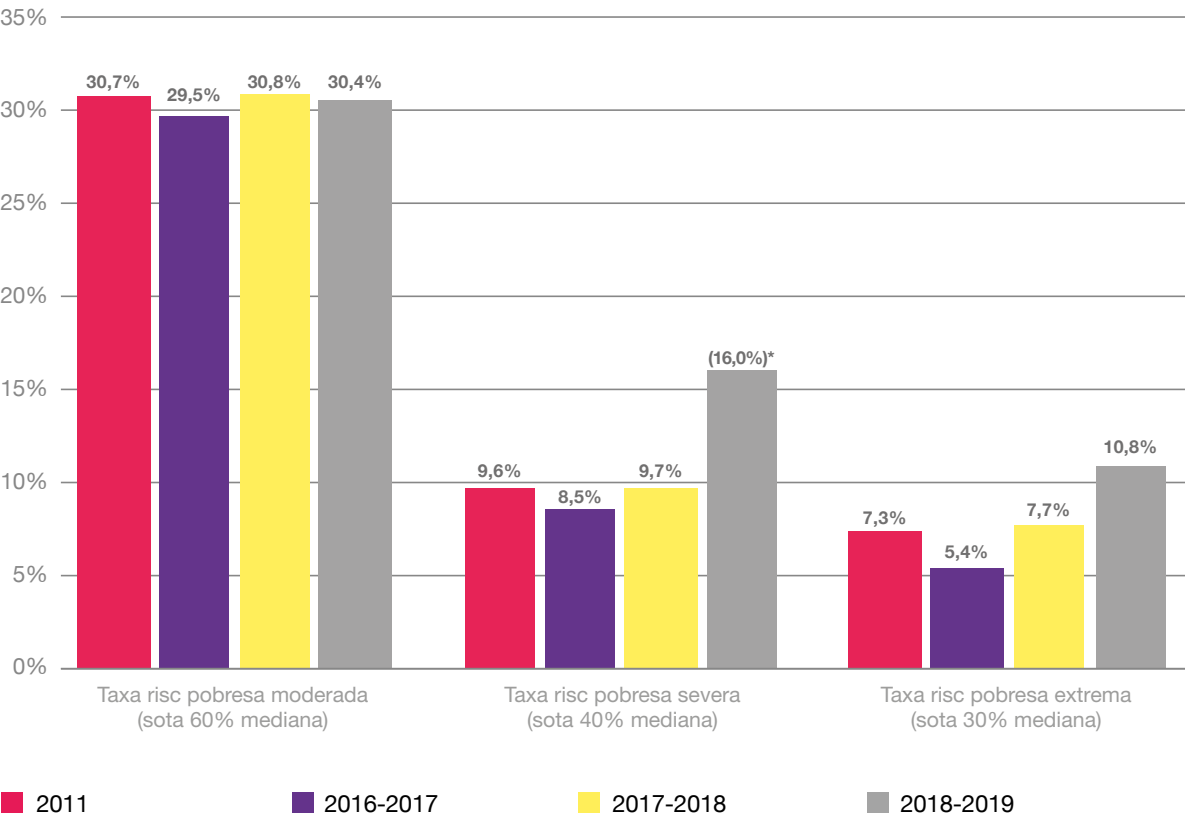
13 La mesura de la variació de la taxa de pobresa a partir del càlcul del sobrecost de l'habitatge es deriva d'un exercici de simulació d'acord amb un llindar variable segons els decils de la distribució dels ingressos anuals de les llars. Vegeu: Navarro-Varas, L.; Porcel, S.; Cruz, I.; Pruna, M. (2018). [Pobresa i infàncies desiguals a la ciutat de Barcelona, 2016-17](#). Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.

5.3

Risc dels infants de patir situacions de pobresa o exclusió social

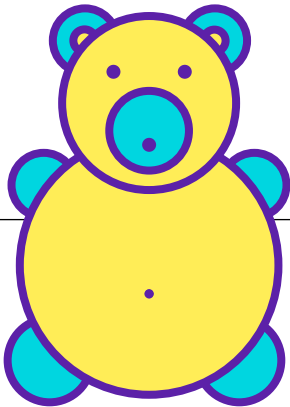
A la ciutat de Barcelona, la taxa AROPE (*At Risk of Poverty and/or Exclusion*)¹⁴ o risc de pobresa i/o exclusió per a infants i adolescents és del 34,4% (EMCV, 2019-2019), xifra lleugerament per sobre de la taxa catalana (32,8%) (IDESCAT, 2019), 4 punts percentuals per sobre de la taxa espanyola (30,3%) (INE, 2019) i 11 punts per sobre de la taxa europea (23,4%) (EUROSTAT, 2019). Cal destacar que la taxa AROPE és més alta entre infants i adolescents (34,4%) que entre la resta de població (24,5%), així com de la resta de grups d'edat (adults de 18 a 64 anys, 24,0%) i la gent gran (18,2%). La taxa AROPE també és més alta en persones que viuen en llars amb infants (30,7%) que per al global de les llars (24,5%).

Gràfic 8. Risc de pobresa moderada, severa i extrema dels infants i adolescents (%). Barcelona, 2011, 2016-2017, 2017-2018 i 2018-2019



* Nota: el salt de la taxa de pobresa severa del 9,7% (2017-2018) al 16,0% (2018-2019) no es podrà confirmar fins que disposem de les noves EMCV del 2019-2020

Font: Elaboració pròpia de l'IIAB a partir de l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (ECVHP) - IERMB (2011) i de les Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida (EMCV) - IERMB (2016-2017, 2017-2018 i 2018-2019).



14 L'indicador europeu AROPE (*At Risk of Poverty and/or Exclusion*) tracta de capturar la multidimensionalitat de la pobresa i combina la pobresa monetària moderada, la baixa intensitat del treball i la privació material severa.

Pel que fa a la pobresa monetària, i seguint la tendència del 2011, el 30,4% (3 de cada 10 infants i adolescents de la ciutat) viuen amb ingressos que se situen per sota del llindar de pobresa moderada¹⁵ (15.261 € per a llars amb una persona adulta i una menor d'edat, 21.130 € en el cas de dues persones adultes i una menor d'edat i 24.652 € quan hi ha dues persones adultes i dues menors d'edat), un percentatge que suposa que prop de 75.000 infants i adolescents viurien en risc de pobresa a la ciutat¹⁶. A Catalunya el risc a la pobresa moderada és del 31,0%. Per sota del llindar de pobresa severa hi viuen el 16,0%¹⁷ dels infants i adolescents de Barcelona, i per sota del llindar de la pobresa extrema, el 10,8% dels infants i adolescents, 1 de cada 10 (EMCV, 2018-2019).

5.4

Desigualtats de renda entre els mateixos infants i adolescents

La desigualtat de renda dels infants i adolescents no només és perceptible quan comparem el grup 0-17 amb altres grups d'edat o la població en general, sinó que també cal analitzar les diferències de distribució de la renda entre els mateixos infants. Des d'aquesta perspectiva, la distribució de la renda mitjana anual dels infants i adolescents segons decils mostra una desigualtat interna molt significativa: en termes absoluts, els infants i adolescents del primer decil (4.638 € de renda mitjana anual) tenen quasi 11 vegades menys renda mitjana que els infants i adolescents del 10è decil (50.149 €), amb un diferencial de 45.510 € entre uns i altres (EMCV, 2018-2019). L'anàlisi de tendència mostra un eixamplament de les desigualtats en la distribució interna en els darrers anys.

5.5

Privació material en les vides dels infants i adolescents

En una mirada ítem a ítem, veiem com tots els indicadors de privació material són pitjors en la població 0-17 respecte al conjunt de la població i en l'anàlisi de tendència, s'observa un empitjorament important en alguns indicadors: per exemple, en el cas dels infants i adolescents que no es poden permetre menjar les racions de carn o peix recomanades, partint de valors de 0,6% dels infants els anys 2016-2017 o 0,5% els anys 2017-2018, el 2018-2019 l'indicador s'enfila fins al 2,8%. O respecte a la possibilitat de les llars amb infants i adolescents d'atendre una despesa imprevista, també s'observa un salt preocupant de 14 punts percentuals entre el 30,7% dels anys 2017-2018 i el 44,6% els anys 2018-2019 (EMCV, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019).

A escala de districtes¹⁸, allà on les rendes familiars disponibles són més baixes hi ha més infants i adolescents amb més privacions: el districte amb un percentatge més alt de dues o més privacions materials és Ciutat Vella (56,2%), i els que en tenen un percentatge menor són Sarrià - Sant Gervasi (11,3%) i les Corts (11,3%), amb una distància màxima entre els districtes de 45 punts percentuals.

15 La taxa de risc de pobresa de la població infantil i adolescent pot desagregar-se segons pobresa moderada (es considera en risc de pobresa moderada la persona que té ingressos anuals per sota del 60% de la mediana d'ingressos del conjunt de la població), pobresa severa (quan s'està per sota del 40% d'ingressos de la mediana) i pobresa extrema (quan s'està per sota del 30% dels ingressos de la mediana de la població).

16 Població estimada a partir de la població 0-17 del padró l'1/1/2019. OMD. Ajuntament de Barcelona.

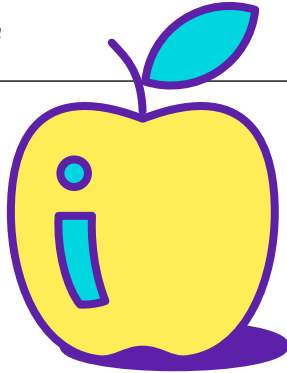
17 El salt de la pobresa severa (6,3 punts percentuals en només un any) fa necessari tractar aquesta dada amb prudència i esperar que les dades de l'any 2019/2020 confirmin si aquesta és realment la tendència i l'increment.

18 Atès que els indicadors de privació de les Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida no ens permeten desagregar la informació per districtes, ens servim dels indicadors específics de privació material de l'Enquesta sociodemogràfica de Barcelona de l'any 2017, que incorpora una bateria d'ítems de privació i té prou mostra per indicar com es comporten a escala de districte, tot i que la bateria d'ítems de l'ESDB 2017 no és estrictament comparable amb l'escala d'ítems de la taxa AROPE.

Taula 1. Infants i adolescents que pateixen privacions materials segons nombre i tipus de privacions (%). Barcelona i districtes, 2017

Privacions materials	Ciutat Vella	Eixample	Sants-Montjuïc	Les Corts i Sarrià Sant-Gervasi	Gràcia	Horta-Guinadó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Total
Dues o més privacions	56,2	12,9	41,4	11,3	19,2	19,4	55,2	28,1	30,4	27,1
Una o més privacions	67,4	22,2	58,1	22,5	28,6	42,9	66,5	38,6	44,9	40,0
No es poden permetre un àpat de carn o peix almenys cada dos dies	14,2	1,9	7,1	0,9	6,7	3,4	7,5	3,5	3,5	4,4
No es poden permetre mantenir l'habitatge a una temperatura adequada els mesos freds	32,3	6,2	25,4	3,5	9,3	12,4	35,0	16,3	13,4	14,9
Endarreriments pagament habitatge	31,0	3,1	10,7	8,7	3,9	8,9	26,2	14,9	16,3	12,4
Endarreriments pagament compres ajornades	7,8	7,3	5,8	4,8	2,6	7,5	13,3	9,9	15,2	8,0
Endarreriments pagament subministraments habitatge	27,3	6,6	16,4	7,5	7,7	10,7	28,7	12,0	15,5	13,4
No es poden permetre una despesa imprevista	57,5	17,9	41,4	9,2	25,4	34,3	59,2	35,4	36,2	31,7
No es poden permetre anar de vacances una setmana a l'any	42,4	10,7	33,6	6,4	11,7	15,4	45,6	19,2	26,4	21,0
No es poden permetre connexió a internet	12,8	1,4	10,2	0,6	5,3	3,1	14,4	3,0	3,9	5,1

Font: elaboració pròpia de l'IIAB a partir de l'Enquesta sociodemogràfica de Barcelona (2017). Ajuntament de Barcelona.



5.6

Baixa capacitat de les polítiques locals per reduir la pobresa infantil

La infraprotecció de la infància i l'adolescència a Catalunya i Espanya ve de lluny i continua sense estar resolta (Martínez-Celorrio i Marín-Saldo a IIAB, 2018)¹⁹. Dues mirades combinades ens ho mostren: la baixa inversió en protecció a les famílies i la infància, i la baixa eficàcia de les transferències socials, que es tradueixen en taxes de pobresa infantil anormalment altes i persistents.

Segons les darreres dades disponibles, l'any 2014 la inversió en protecció de les famílies i la infància a Catalunya era del 0,8% del seu producte interior brut (PIB), a Espanya un 1,3% (2018) i la Unió Europea un 2,2% (2018)²⁰. És a dir, Espanya inverteix un 41% menys i Catalunya un 64%²¹ menys que la mitjana europea en protecció social de famílies i infància malgrat haver estat un dels països més afectats per la gran recessió dels anys 2008-2013 i el sisè país amb més retallades del pressupost públic en educació de la Unió Europea (Martínez-Celorrio, 2016). Aquest nivell d'inversió tan baix no és nou, sinó una anomalia històrica en el marc de la Unió Europea, i una de les seves causes l'hem de cercar en el model de benestar de l'estat, amb una capacitat molt baixa de les transferències socials (individuals i de llar) per reduir la desigualtat de renda en les llars on viuen infants (Marcos i Ubrich, 2017; Fernández et al., 2015; Martínez-Celorrio, 2015)²².

En l'àmbit de la ciutat de Barcelona, cal destacar molt especialment la contribució a la reducció de la pobresa infantil del Fons d'infància 0-16 (una mesura inexistent en l'àmbit català), així com les beques menjador. Els Fons d'infància 0-16 van atorgar ajuts a 11.445 infants entre els 0 i els 16 anys i 2.080 ajuts complementaris a les llars monoparentals l'any 2019 (IMSS, 2020), i les beques menjador van donar cobertura durant el curs 2019-2020 a 31.686 infants, un 17,3% de l'alumnat, consolidant una tendència a l'alça de la proporció d'infants beneficiats (CEB, 2019-2020).

19 Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2018). [Informe Les condicions de vida de les famílies amb infants i adolescents ateses pels serveis socials de Barcelona amb problemàtiques d'extrema complexitat](#) (Martínez-Celorrio, X.; Marín-Saldo, A.; Truño, M.; Pineda, L.). Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (Ajuntament de Barcelona).

20 Les dades més actuals per a Catalunya, proporcionades per l'IDESCAT (2020), corresponen a l'any 2014, mentre que les més recents per a Espanya i la Unió Europea (UE-28) corresponen al 2018 i són dades provisionals (proporcionades per EUROSTAT, 2020). L'indicador que assenyala la despesa social pública en prestacions a famílies/fills com a percentatge del PIB ha estat elaborat pel sistema estadístic europeu SEEPROS.

21 Hem actualitzat el percentatge amb les darreres dades disponibles; per això, el percentatge varia lleugerament del que apuntava l'autor al seu informe de l'any 2016.

22 Marcos, L.; Ubrich, T. (2017). [Desheradados. Desigualdad infantil, igualdad de oportunidades y políticas públicas en España](#). Save the Children; Martínez-Celorrio, X. (2015). ["Buena predistribución y mejor redistribución contra las desigualdades"](#). A: Índice de Confianza Social ESADE. ESADE.

06 Relacions interpersonals, seguretat, violències i protecció de la infància i l'adolescència

6.1 Relacions dels infants i adolescents amb els seus entorns familiars, d'amistat, escolar i de barri

Els aspectes relacionals són cabdals en la satisfacció dels infants amb la seva vida i, en especial, tenir suficients amics és un element que impacta fortament en el benestar global dels infants (IIAB, 2019). La qualitat de les relacions socials impacta en el desenvolupament i socialització dels nens, nenes i adolescents. Tanmateix el 18% dels infants d'entre 10 i 12 anys diuen no estar prou satisfets amb les persones amb qui viuen (el 4% estan gens o poc satisfets) i el 21,4% dels adolescents considera que les seves relacions familiars no són prou bones, qualificant-les de regulars o dolentes (FRESC, 2016).

6.2 Seguretat i percepció de suport en cas de tenir un problema

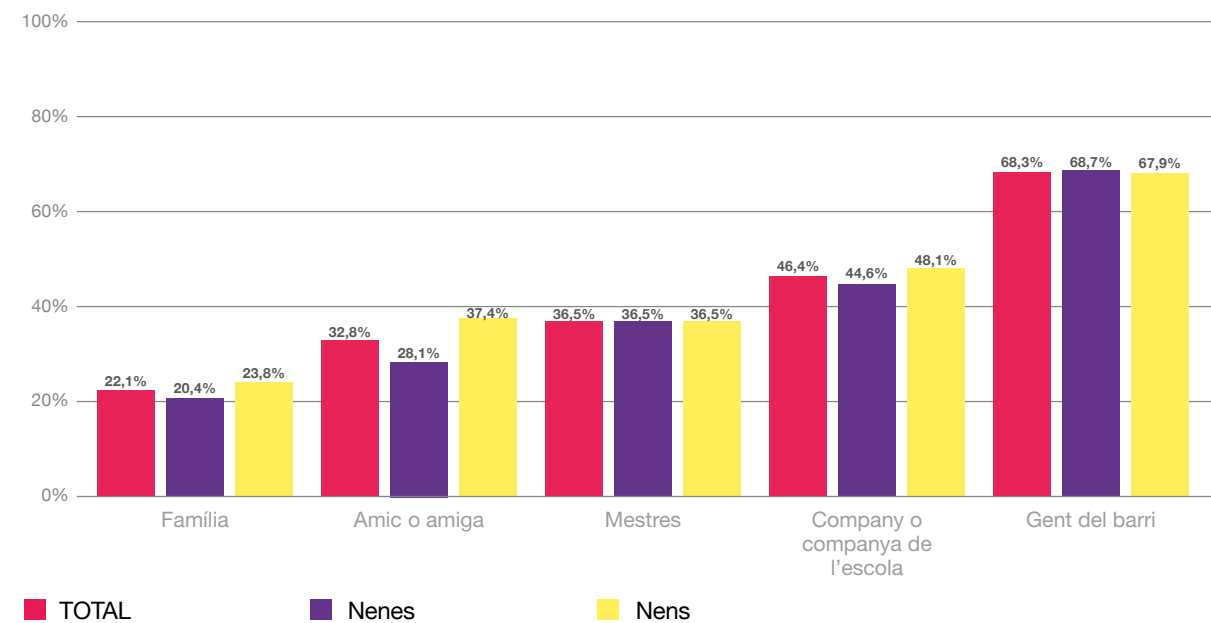
Aquesta insatisfacció amb els entorns relacionals es trasllada a la seguretat percebuda i a la percepció de l'ajuda que rebrien en cas de tenir un problema. En aquest sentit, un 18,2% dels infants d'entre 10 i 12 anys diu no sentir-se prou segur a casa (EBSIB, 2017) i un 22,1% (gairebé 2 de cada 10) pensa que no rebria ajuda dels seus familiars si tingués algun problema.

En l'entorn d'amistats, 3 de cada 10 (el 25%) dels nens i nenes afirmen que viuen en un entorn d'amistats poc satisfactori, i el 32% pensen que no rebrien prou suport dels seus amics i amigues en cas de tenir un problema, amb una diferència per sexe important: hi ha més nens (37,4%) que nenes (28,1%) que ho pensen, amb una diferència de 9 punts percentuals. Entre els nois i noies adolescents, el 14,9% declara no tenir cap amic o amiga (EBSIB, 2017; FRESC, 2016).

L'entorn escolar és un dels entorns clau per al benestar dels infants, sobretot el fet de sentir-s'hi segurs, però no és el cas per a un 24,4% dels nens i nenes de 10 a 12 anys. A més, el 34% diuen no estar prou satisfets amb els seus companys de classe, i 5 de cada 10 infants (el 46,4%) pensa que no rebria prou suport dels seus companys i companyes de classe en cas de tenir un problema. El 36,5% no estan del tot segurs que els seus mestres els ajudarien en cas de necessitar-ho.

Finalment, l'entorn que els genera més desconfiança és el del barri on viuen: 7 de cada 10 infants d'entre 10 i 12 anys (68,3%) pensen que no rebrien prou suport dels seus veïns o veïnes en cas de tenir un problema i el 49,5% tampoc se senten prou segurs al barri on viuen, amb més nenes (53,6%) que nens (45,5%), i més infants de barris on les rendes són habitualment baixes (54,9%; 18 punts percentuals més que en barris de rendes altes: 36,4%).

Gràfic 9. Infants que, en cas de tenir un problema, pensa que no rebria prou suport de les persones del seu entorn més proper (família, amics i amigues, mestres, companys i companyes de l'escola i gent del barri), total i per sexe (%). Barcelona (2017)



Font: Elaboració pròpia de l'IIAB a partir d'EBSIB - 2017.

6.3 Violències familiars contra els infants i adolescents

Pel que fa a les violències familiars contra els infants, l'any 2019, 12 de cada 10.000 infants i adolescents de la ciutat de Barcelona eren víctimes de maltractaments al seu domicili familiar (hi van haver 286 casos amb denúncia registrats), xifra amb una tendència lleugerament de millora respecte als darrers 5 anys. Els districtes on hi ha més casos per cada 10.000 infants són Ciutat Vella (23 de cada 10.000), Sants-Montjuïc (17 de cada 10.000) i Nou Barris (16 de cada 10.000) (Departament d'Interior, 2017).

En aquest context, cal assenyalar els casos d'atenció de nens i nenes víctimes de violència masclista a les seves llars atesos al Servei d'Atenció, Recuperació i Acollida (SARA), que l'any 2019 va atendre un total de 529 casos amb infants i adolescents (268 nenes i 246 nens), una xifra superior als casos de violència domèstica denunciats, la qual cosa indica el percentatge important de casos de violència familiar que no es denuncien. Al servei SARA, la tendència entre els anys 2015 i 2019 ha anat oscil·lant entre els 400 i 500 casos, amb una lleugera tendència creixent des del 2017 (Departament d'Atenció i Acollida per Violència Masclista, 2015-2019).

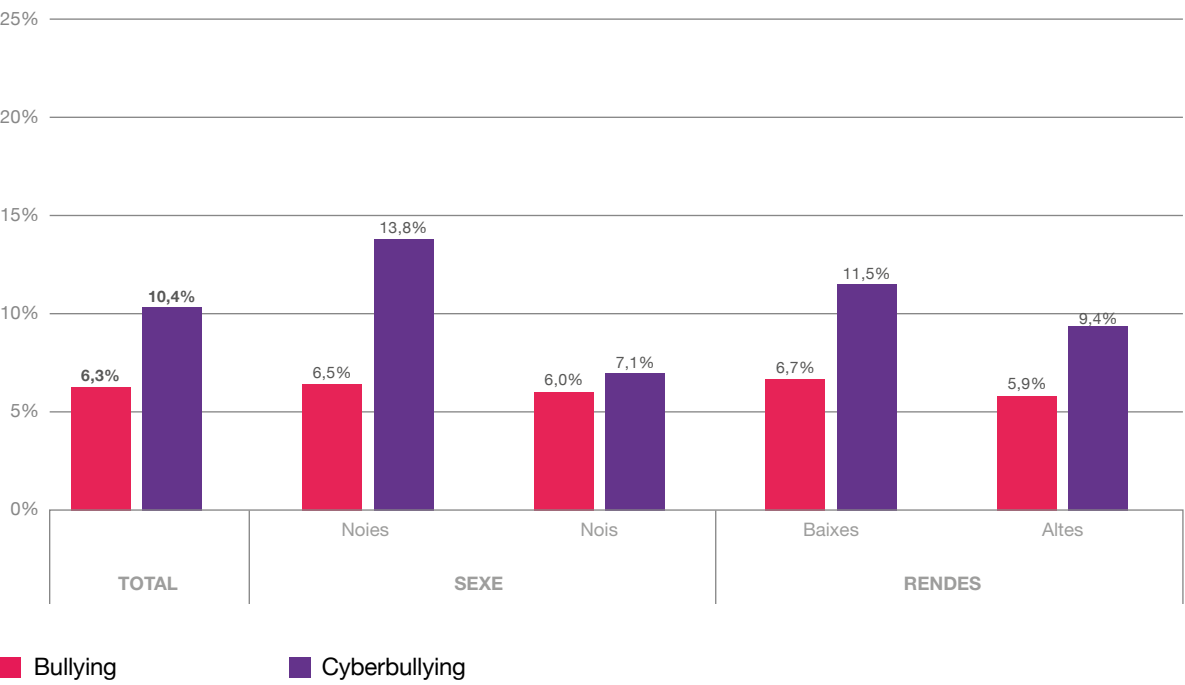
Pel que fa a violències patides a l'adolescència, un 10,2% dels i les adolescents declaren haver estat víctimes d'assetjament sexual (qualsevol conducta verbal o física amb contingut sexual que sigui ofensiva i no desitjada) alguna vegada, i un 15,1% declara haver patit maltractaments emocionals, físics o sexuals per part de la seva parella (FRESC, 2016). El servei SARA disposa d'una atenció específica per a públic adolescent i jove. L'any 2019 van atendre 16 casos, dels quals 13 eren noies (81,3%) i 3 eren nois.

Els conflictes relacionals a l'escola són un motiu de preocupació força generalitzat entre els nens i nenes: el 70% diuen que a la seva escola hi ha baralles almenys un dia a la setmana (el 37% diuen que cada dia o gairebé cada dia); el 43% diuen que els han deixat de banda alguna vegada durant l'últim mes i el 34% diuen que els han pegat alguna vegada durant l'últim mes. El 64% dels infants també diuen que els companys els han insultat almenys alguna vegada en l'últim mes, tot i que per als nens i nenes això és molt quotidià i li treuen importància (IIAB, 2019). Els nens i nenes tenen molt present la problemàtica de l'assetjament escolar —o *bullying*— i la vinculen, sobretot, a qüestions relacionades amb l'aspecte físic i, en menor mesura, a qüestions de personalitat, com ara ser molt tímid. A més, reconeixen que hi ha discriminació per raons culturals o d'origen geogràfic.

Si bé els conflictes i la violència entre iguals ja és molt present a l'escola primària, les violències també són presents als entorns dels instituts. A l'adolescència, els tipus de discriminacions més percebudes entre els adolescents són per raons del seu origen geogràfic (9,7%; sense diferències detectades per sexe), a més que la discriminació per raons de gènere afecta especialment les noies (13,5%) i no tant els nois (3,0%), amb una diferència de 10 punts percentuals (FRESC, 2016).

A més, mentre el 6,3% dels adolescents afirma haver patit assetjament al seu centre educatiu, sense diferències detectades per sexe ni context socioeconòmic, el percentatge d'adolescents que ha patit assetjament a través d'internet augmenta fins al 10,4%, amb una afectació molt més important en les noies (13,8%) que no pas en nois (7,1%, 7 punts percentuals menys).

Gràfic 10. Percentatge d'adolescents que afirma haver estat víctima de *bullying* i *cyberbullying* (ciberassetjament escolar); total, per sexe i per context socioeconòmic (%). Barcelona, 2016



Font: Elaboració pròpia de l'IIAB a partir de FRESC – 2016. Agència de Salut Pública de Barcelona

Pel que fa a les situacions de risc social²³, l'any 2019 els Serveis Socials Bàsics (SSB) municipals van valorar 1.939 casos a demanda del sistema judicial i de la DGAIA, per determinar si es trobaven o no en situació de risc social (8 de cada 1.000 infants). S'aprecien diferències importants segons els districtes de residència, amb un nombre més gran de casos valorats a Sants-Montjuïc (255 casos), Nou Barris (251) i Horta-Guinardó (220). Els districtes on es concentren menys casos, tant en termes absoluts com relatius, són les Corts amb 26 casos (2 de cada 1.000) i Sarrià - Sant Gervasi amb 49 casos (2 de cada 1.000) (IMSS, 2019).

Per prevenir i/o donar resposta a situacions de risc social en infants i adolescents, la ciutat de Barcelona disposa, a més de la xarxa bàsica de serveis socials, d'una xarxa de centres oberts, que són equipaments destinats a donar suport, estimular i potenciar l'estructuració de la personalitat, la socialització, l'adquisició d'aprenentatges, així com compensar deficiències socioeducatives tant a infants i adolescents amb una situació de vulnerabilitat seguida per serveis socials, com d'infants que no són atesos pels serveis socials. L'any 2019, a la ciutat de Barcelona, 2.997 infants i adolescents d'entre 3 i 17 anys (1,5% de la població) van assistir als centres oberts de la ciutat, amb diferències territorials molt importants (IMSS, 2019).

Quan les situacions de risc valorades pels equips de SSB o pels professionals de la mateixa DGAIA es consideren greus, els expedients dels infants es deriven als Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA) per treballar durant un temps d'una manera més intensiva i especialitzada amb els infants i les seves famílies, amb l'objectiu de prevenir situacions de desemparament o de dictaminar-les, si l'EAIA valora que és l'única solució possible per garantir la protecció de l'infant. Al llarg del 2019, els EAIA van atendre i valorar l'expedient²⁴ de 1.028 infants i adolescents d'entre 0 i 17 anys a la ciutat de Barcelona (IMSS, 2019). En termes de prevalença²⁵ (inclou els infants amb mesura protectora abans del 2019 i les noves mesures protectores dictaminades al llarg del 2019), l'any 2019 hi havia 1.616 infants i adolescents d'entre 0 i 17 anys a la ciutat amb mesura protectora (7 de cada 1.000) i, per tant, sota la tutela i a l'empara de l'Administració pública. Segons el tipus de mesura protectora que s'aplica als 1.616 infants i adolescents en situació de desemparament, el 47,6% reben acolliment familiar i el 52,4% es troben en centres residencials. Dins les mesures d'acolliment familiar, l'acolliment familiar en família extensa és la mesura de desemparament més freqüent (29,6% dels casos), el 13,1% estan acollits en una família aliena i el 4,9% en una família preadoptiva (DGAIA, 2019).



23 D'acord amb l'article 102 de la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (LDOIA): "S'entén per situació de risc la situació en què el desenvolupament i el benestar de l'infant o l'adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva de l'infant o l'adolescent no calgui la separació del nucli familiar".

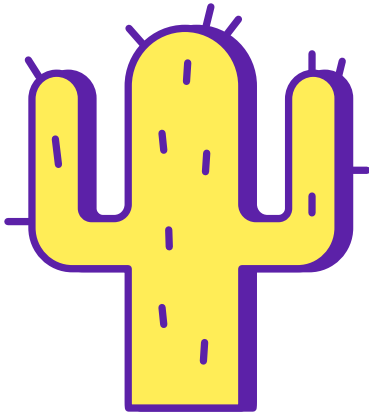
24 Aquest miler d'expedients inclouen els expedients vigents abans de l'1 de gener del 2019, els que arriben al llarg de l'any derivats per SSB (expedients de risc) o directament de la DGAIA (expedients de desemparament) i comptabilitzen els que es resolen durant el 2019 (ja sigui perquè es dictamina una mesura de desemparament o no). Els expedients tancats al llarg de l'any ja no es comptabilitzaran l'1 de gener de l'any següent.

25 La prevalença informa de la situació concreta dels infants tutelats per la Direcció General en un moment donat del temps; per tant, no informa dels expedients nous de l'any en curs sinó dels acumulats (nous i anteriors, i deixa de comptabilitzar els expedients tancats).

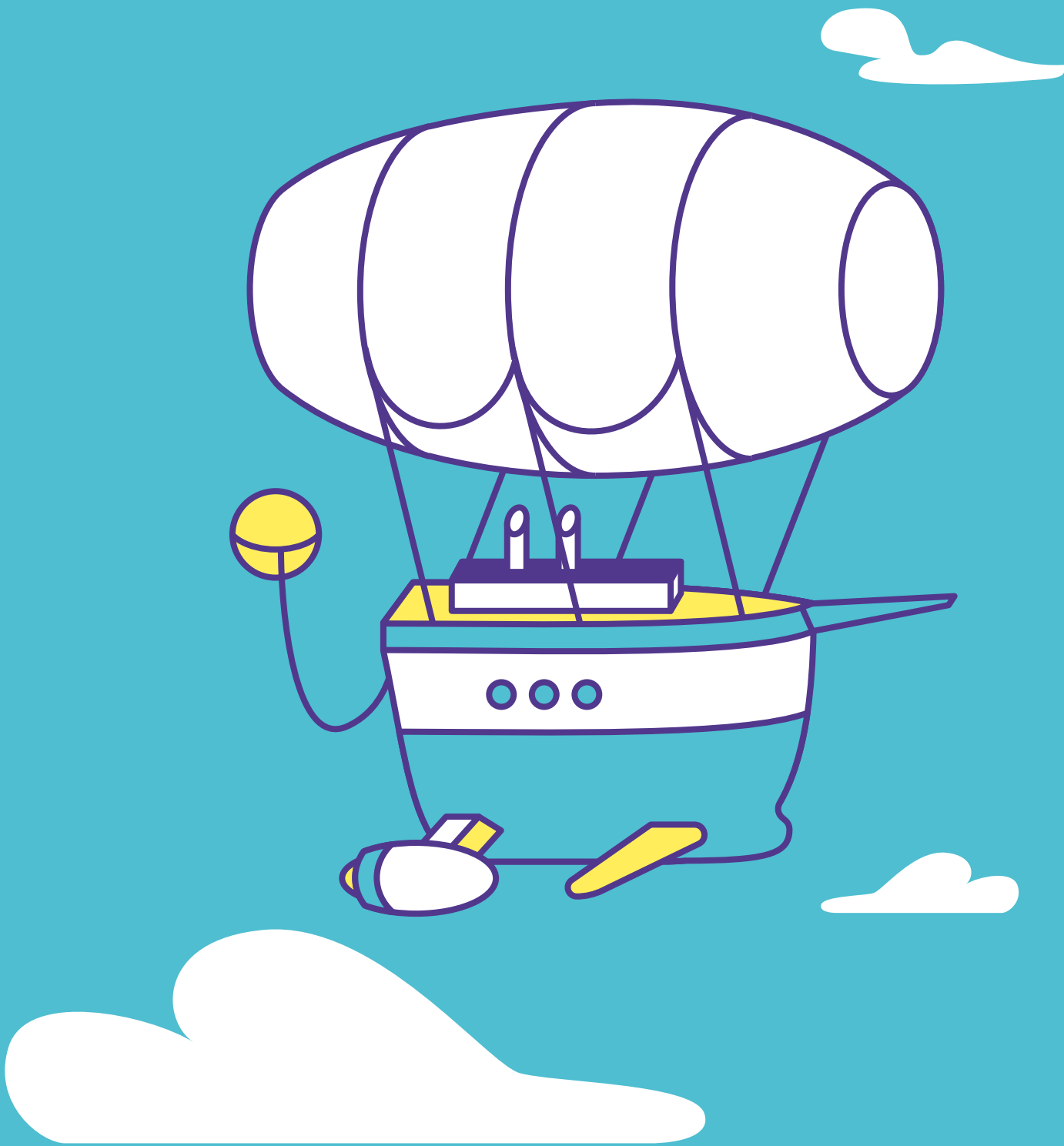
El cas dels infants i adolescents migrats sols que arriben a la ciutat sense referents familiars

L'any 2020, tot i les complicacions derivades de la pandèmia i el temps de confinament absolut, el nombre d'infants i joves migrats sols identificats pel Servei de Detecció i Intervenció (SDI) no va ser gaire inferior al d'anys anteriors. Se'n van identificar i atendre un total de 485, un 14,2% menys que el 2019 (any en el qual se'n va atendre el màxim històric: 565) (IMSS, 2007-2020).

De cara a superar falsos imaginaris sobre el volum i pes que representen els infants i joves migrats sols acollits al Sistema català de protecció de la infància, cal dir que només representen el 10,1% del total, i que respecte al global d'infants i adolescents que viuen en centres residencials, els infants i adolescents migrats tan sols representen el 22,2% del total (2 de cada 10) (Generalitat de Catalunya, 2020).



Fonts de dades de la diagnosi



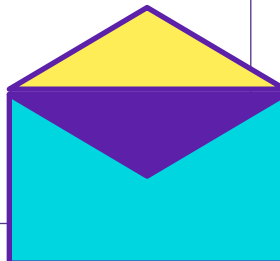
Els més de 130 indicadors que s'han tingut en compte per a la diagnosi del Pla d'infància provenen dels **17 registres administratius i d'11 fonts d'enquesta** del Sistema Integral d'Indicadors de la Infància i l'Adolescència de Barcelona (SIIAB), una de les eines clau de l'Observatori 0-17 BCN tant d'àmbit municipal com autonòmic, estatal o supraestatal, que s'han anat referenciant a les fonts dels gràfics i les taules:

17 Registres

1. Padró municipal d'habitants. Oficina Municipal de Dades (OMD). Aj. BCN
2. Registre de Moviments Demogràfics. Oficina Municipal de Dades (OMD). Aj. BCN
3. Registres de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD). Aj. BCN
4. Registres del Consorci d'Educació de Barcelona (CEB)
5. Registre del Servei d'Epidemiologia. Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)
6. Registre del Sistema d'informació de salut sexual i reproductiva. Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)
7. Registre SESIS (Sistemes d'Informació Sanitària). Consorci Sanitari Barcelona (CSB)
8. Registres del Consorci Sanitari de Barcelona (CSB). Aj. BCN i Generalitat de Catalunya
9. Registres de la Direcció de Serveis d'Infància, Joventut i Gent Gran. Aj. BCN
10. Registres del Departament d'Atenció Social a la Família i la Infància. Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS) Aj. BCN
11. Registres del Departament d'Atenció i Acol·lida per Violència Masclista. Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS) Aj. BCN
12. Registres del Departament de Serveis Socials d'Intervenció a l'Espai Públic. Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS) Aj. BCN
13. Registres del Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya
14. Registres del Departament de Salut. Generalitat de Catalunya
15. Registres del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Generalitat de Catalunya
16. Registres de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA). Generalitat de Catalunya
17. Registres del Departament d'Interior. Generalitat de Catalunya

11 enquestes

1. Enquesta sociodemogràfica de Barcelona. Oficina Municipal de Dades (OMD) Aj. BCN
2. Enquesta de serveis municipals de Barcelona (SSMM) (OMD) Aj. BCN
3. Enquesta de benestar subjectiu de la infància a Barcelona (EBSIB). Aj. BCN i Institut Infància i Adolescència de Barcelona (IIAB-IERMB).
4. Enquesta de factors de risc d'estudiants de secundària (FRESC). Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)
5. Enquesta de salut de Barcelona (ESB). Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)
6. Enquesta d'hàbits esportius de la població en edat escolar de Barcelona. (EHEEB). Aj. BCN i Institut Barcelona Esports (IBE)
7. Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida (EMCV). Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB) i IDESCAT
8. Enquesta de condicions de vida (ECV). IDESCAT-INE
9. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (ECVHP). Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB)
10. Enquesta de convivència escolar i seguretat a Catalunya (ECESC). Dept. d'Interior. Generalitat de Catalunya
11. European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC). Eurostat



Drets, eixos, reptes i actuacions



01 7 drets, 3 eixos transversals, 23 reptes i 70 actuacions

El Pla d'infància parteix d'una mirada universal, que abraça totes les infàncies, i es combina amb tres eixos transversals que es focalitzen en les infàncies desiguals, ja que és clau tenir en compte que les vides dels nens i nenes i les seves oportunitats estan molt condicionades pels seus contextos familiars i territorials, així com per les desigualtats socials i els desequilibris territorials.

1.1 Tres eixos transversals

1. **La pobresa infantil** té una especial rellevància ja que les mancances que es pateixen durant la infància tenen conseqüències que van més enllà d'aquesta etapa de la vida: pitjors resultats acadèmics, pitjors trajectòries laborals, nivells de renda més baixos i pitjor salut. Més d'un terç de les actuacions del pla pretenen donar-hi resposta de manera específica
2. **Les desigualtats socials per raó de gènere, la discapacitat i l'origen** es tenen en compte de manera transversal en totes les actuacions, tot i que el pla en recull algunes que s'hi enfoquen de manera específica.
3. **La mirada territorial** també és present en les actuacions, amb exemples com els plans territorials de districte per combatre les situacions de vulnerabilitat en la infància o VilaVeïna.

1.2

Drets de la infància i reptes per garantir-los

Després de sotmetre el document de partida a la consideració i debats d'unes 150 persones amb expertesa acadèmica i/o professional en l'àmbit de la infància i l'adolescència, el Pla d'infància estructura les actuacions municipals a l'entorn de **7 drets i 23 reptes**:



1. Dret a les condicions econòmiques i materials adequades

- **REPTE 1.** Reforçar, fins al màxim de les possibilitats, les condicions econòmiques i materials dels infants en situació de vulnerabilitat, garantint el seu dret a una alimentació adequada i a altres béns materials bàsics com roba i calçat o material per a l'escolarització.
- **REPTE 2.** Situar, en prioritat i recursos, el dret de tots els infants i adolescents a disposar d'un habitatge adequat, tant en cost com en condicions d'habitabilitat, com a tenir garantits els subministraments energètics bàsics (aigua, llum i gas), desplegant tots els recursos possibles contra els desnonaments de llars amb infants i adolescents i/o evitar el seu reallotjament en pensions, que n'impedeixen l'arrelament social.
- **REPTE 3.** Combatre la bretxa digital dels infants i les seves famílies (de connectivitat, aparells digitals i suport adult), i abastir adequadament els centres de proximitat i serveis educatius (escoles, biblioteques, centres oberts, casals...).
- **REPTE 4.** Garantir espais públics pacífics, segurs, accessibles i saludables, especialment a aquells infants i adolescents que no disposen de prou espais oberts en els seus barris o habitatges, així com promoure una mobilitat sostenible i una ciutat lliure de contaminació.

2. Dret a l'educació, el lleure, la cultura, el joc i el descans

- **REPTE 5.** Avançar en la universalització dels serveis educatius i de suport a la criança dels 0 als 3 anys, apostant per ampliar i diversificar els entorns educatius dirigits a aquesta franja d'edat i les seves famílies, amb visió comunitària.
- **REPTE 6.** Garantir el dret a l'educació, amb el reconeixement de l'escola com a servei essencial per a tots els infants i com a eina bàsica per assolir l'equitat social, reforçant la lluita contra la segregació escolar, els entorns d'aprenentatge i benestar i el vincle amb cultura i ciència.
- **REPTE 7.** Vetllar per la transició i continuïtat en l'educació postobligatòria com a via per prevenir l'abandonament escolar prematur.
- **REPTE 8.** Reconèixer i avançar en el pes del lleure com a factor essencial en el benestar dels infants, garantint l'accés a l'aprenentatge extraescolar i a activitats de lleure educatiu durant tot l'any als infants i adolescents en situació de vulnerabilitat i amb discapacitat, i ampliant el potencial dels equipaments municipals i de les entitats de lleure de base associativa.
- **REPTE 9.** Més i millors oportunitats de joc a l'aire lliure millorant tant la qualitat, com la diversitat i l'accessibilitat de les àrees de joc i apostant perquè altres espais urbans (parcs, places o carrers exclusius per a vianants) formin part de la infraestructura jugable de la ciutat.



3. Dret a la salut integral i als serveis sanitaris

- **REPTE 10.** Promoure hàbits saludables en la infància i l'adolescència, reforçant la prevenció de consums, l'activitat física a l'aire lliure, l'alimentació saludable, el descans, l'educació sexual o els usos responsables de les pantalles.
- **REPTE 11.** Vetllar per l'accés dels infants en situació de vulnerabilitat a l'assistència sanitària no coberta per la xarxa pública de salut, com la salut bucodental o la salut ocular.
- **REPTE 12.** Atendre les necessitats emocionals dels infants i els adolescents, amb programes i serveis per als que pateixen soledat no volguda, i ampliar les mesures de cura de la salut mental dels infants, reforçant el paper clau de les famílies, l'escola, l'espai públic, la xarxa comunitària i els serveis socioeducatius per a la infància i l'adolescència.

4. Dret a la família i les seves responsabilitats, i a la protecció social de la infància

- **REPTE 13.** Reforçar espais de confiança, xarxes comunitàries i de suport entre famílies en l'àmbit de les cures, afavorint el temps de qualitat per gaudir amb la família i els vincles comunitaris.
- **REPTE 14.** Evidenciar la fragilitat i necessitats específiques de l'adolescència, garantint el suport i l'acompanyament adequat a les famílies i als mateixos nois i noies adolescents.
- **REPTE 15.** Reforçar el suport a les famílies amb infants i adolescents amb discapacitat i/o necessitats d'atenció precoç i a les famílies monoparentals, ja que aquests infants veuen augmentat el seu grau de vulnerabilitat.
- **REPTE 16.** Millorar l'atenció de la infància en situació de risc i desprotecció, reconeixent i ampliant els serveis no residencials de la infància i adolescència en risc com a serveis essencials.
- **REPTE 17.** Vetllar pel contacte social dels infants i adolescents tutelats, amb especial atenció als que estan en acolliment residencial, pels infants amb pares o mares a la presó i pel suport específic dels infants i adolescents migrats sols.



5. Dret a la protecció contra les discriminacions i les violències

- **REPTE 18.** Fer sensibilització sobre qualsevol tipus de discriminació (tots els infants i adolescents tenen els mateixos drets).
- **REPTE 19.** Reforçar els programes de prevenció contra les violències, potenciant el bon tracte i entorns segurs i protectors, i activar sistemes àgils i eficaços de detecció i atenció dels infants víctimes de violències, abusos o maltractaments a la seva llar, bullying a l'escola o violències digitals.
- **REPTE 20.** Reforçar les mesures de lluita contra la violència masclista, que impacta en els infants que la pateixen a les seves llars, com en la seva socialització i possible reproducció de patrons masclistes.

6. Dret a la participació, a l'escolta i a rebre una informació adequada

- **REPTE 21.** Ampliar els canals i els espais perquè els infants i adolescents siguin escoltats adequadament i participin en la presa de decisions, empoderant-los en l'exercici de la seva ciutadania activa.
- **REPTE 22.** Facilitar que els infants rebin una informació adequada, amb formació crítica sobre el coneixement que arriba mitjançant les tecnologies de la informació i les xarxes socials com a base per a l'exercici de la seva ciutadania activa, i es potenciï la difusió i vivència dels seus drets.

7. Dret a l'interès superior de l'infant

- **REPTE 23.** Assegurar que qualsevol decisió, política o actuació que pugui afectar la infància de la ciutat tingui en compte què és el millor per als nens i nenes.



02 Actuacions del Pla d'infància 2021-2030

En el seu punt d'inici, **el pla incorpora 70 actuacions** que responen als criteris següents: 1) són actuacions estratègiques ja que responen a les necessitats que plantegen els reptes i ja s'estaven realitzant anteriorment; 2) són actuacions estratègiques per a l'assoliment dels reptes i aporten novetats respecte a anys anteriors; i 3) són actuacions estratègiques per a l'assoliment dels reptes i són innovadores, no s'havien realitzat anteriorment. En la versió extensa del pla s'incorpora el detall de les fitxes d'actuació.

2.1 Dret a les condicions econòmiques i materials adequades

REPTE 1. Reforçar, fins al màxim de les possibilitats, les condicions econòmiques i materials dels infants en situació de vulnerabilitat, garantint el seu dret a una alimentació adequada i a altres béns materials bàsics com roba i calçat o material per a l'escolarització.

Actuació destacada	Unitat responsable
Fons d'infància 0-16: ajuts per a infants i adolescents menors de 16 anys	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
Sistema de cribratge per valorar la vulnerabilitat social d'infants i adolescents	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
Servei de menjador més saludable, sostenible i inclusiu: millora de les beques i obertura dels menjadors a secundària	Consorci d'Educació de Barcelona (CEB)
Aliances internacionals i nacionals per combatre les situacions de vulnerabilitat a la infància	Direcció d'Innovació Social, Àrea de Drets Socials

REPTE 2. Situar, en prioritat i recursos, el dret de tots els infants i adolescents a disposar d'un habitatge adequat, tant en cost com en condicions d'habitabilitat, com a tenir garantits els subministraments energètics bàsics (aigua, llum i gas), desplegant tots els recursos possibles contra els desnonaments de llars amb infants i adolescents i/o evitar el seu real·lotjament en pensions, que n'impedeixen l'arrelament social.

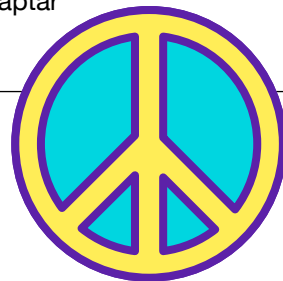
Actuació destacada	Unitat responsable
Prevenió i actuació davant de situacions de pèrdua d'habitatge amb menors d'edat	Institut Municipal de l'Habitatge i Rehabilitació (IMHAB)
Punts d'assessorament energètic (PAE) per combatre la pobresa energètica per a ciutadania i famílies amb menors d'edat	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)

REPTE 3. Combatre la bretxa digital dels infants i les seves famílies (de connectivitat, aparells digitals i suport adult), i abastir adequadament els centres de proximitat i serveis educatius (escoles, biblioteques, centres oberts, casals...).

Actuació destacada	Unitat responsable
Connectem Barcelona: prova pilot d'inclusió digital als barris	Oficina Societat del Coneixement, Institut Municipal d'Informàtica
STEAM Barcelona: competències digitals adreçades a nens i nenes, famílies i professorat	Barcelona Activa

REPTE 4. Garantir espais públics pacífics, segurs, accessibles i saludables, especialment a aquells infants i adolescents que no disposen de prou espais oberts en els seus barris o habitatges, així com promoure una mobilitat sostenible i una ciutat lliure de contaminació.

Actuació destacada	Unitat responsable
Protegim les escoles: transformació cocreada d'entorns escolars	Direcció d'Estratègia Urbana, Àrea d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat
Superilla Barcelona: espai públic més saludable, verd, just, segur i relacional	Gerència de l'Arquitecte en Cap, Àrea d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat
Foment de la mobilitat sostenible i autònoma en la infància i l'adolescència	Gerència de Mobilitat i Infraestructures, Àrea d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat
Xarxa de refugis climàtics per adaptar la ciutat a l'emergència climàtica	Direcció de Serveis de Canvi Climàtic i Sostenibilitat, Àrea d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat



2.2

Dret a l'educació, el lleure, la cultura, el joc i el descans

REPTE 5. Avançar en la universalització dels serveis educatius i de suport a la criança dels 0 a 3 anys, apostant per ampliar i diversificar els entorns educatius dirigits a aquesta franja d'edat i les seves famílies, amb visió comunitària.

Actuació destacada	Unitat responsable
Escoles bressol municipals: més, millors i més obertes	Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB)
Creació i reforç de la Xarxa d'Espais Familiars de Criança Municipals	Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB)

REPTE 6. Garantir el dret a l'educació, amb el reconeixement de l'escola com a servei essencial per a tots els infants i com a eina bàsica per assolir l'equitat social, reforçant la lluita contra la segregació escolar, els entorns d'aprenentatge i benestar i el vincle amb cultura i ciència.

Actuació destacada	Unitat responsable
Pla de xoc contra la segregació escolar i per a la igualtat d'oportunitats i èxit educatiu	Consorci d'Educació de Barcelona (CEB)
De l'equip docent a l'equip educatiu: nous perfils professionals de l'àmbit social i emocional a les escoles i els instituts	Pla de Barris, Foment de Ciutat i Consorci d'Educació de Barcelona (CEB)
Pràctica i processos de creació artística entre infants i adolescents	Direcció de Ciutat Educadora i Cultura als Barris, Àrea d'Educació, Cultura, Ciència i Comunitat
Educació i cultura: caixa d'eines per a la introducció de pràctiques artístiques	Pla de Barris, Foment de Ciutat
Actuacions en l'àmbit de la ciència als centres educatius	Consorci d'Educació de Barcelona (CEB)
Ampliem espais educatius als barris i projecte Connexions: ús educatiu de l'espai i equipaments públics per part dels centres educatius	Direcció d'Educació, Àrea d'Educació, Cultura, Ciència i Comunitat

REPTE 7. Vetllar per la transició i continuïtat en l'educació postobligatòria com a via per prevenir l'abandonament escolar prematur.

Actuació destacada	Unitat responsable
Acompanyament de l'alumnat més vulnerable als estudis postobligatoris	Consorci d'Educació de Barcelona (CEB)
Escola Municipal de Segones Oportunitats: lluita contra el fracàs escolar i l'abandonament escolar prematur i poder refer trajectòries educatives	Direcció d'Educació, Àrea d'Educació, Cultura, Ciència i Comunitat

REPTE 8. Reconèixer i avançar en el pes del lleure com a factor essencial en el benestar dels infants, garantint l'accés a l'aprenentatge extraescolar, a activitats de lleure educatiu durant tot l'any als infants i adolescents en situació de vulnerabilitat i amb discapacitat, ampliant el potencial dels equipaments municipals i de les entitats de lleure de base associativa.

Actuació destacada	Unitat responsable
Promoció de la pràctica esportiva d'infants i adolescents	Institut Barcelona Esports (IBE)
Campanya de Vacances d'Estiu (CVE) inclusiva amb activitats educatives per gaudir en el període de vacances	Direcció d'Infància, Joventut i Persones Grans, Àrea de Drets Socials
Reflexió sobre el model de casals infantils i ludoteques, adequant-los a la realitat actual dels infants i les seves famílies	Direcció d'Infància, Joventut i Persones Grans, Àrea de Drets Socials
Programa Baobab de lleure educatiu comunitari (caus i esplais) als barris on la xarxa és feble o inexistent	Direcció d'Educació, Àrea d'Educació, Cultura, Ciència i Comunitat i Pla de Barris, Foment de Ciutat
Menja llibres 2.0: foment de la lectura i l'escriptura fora de l'horari escolar	Pla de Barris, Foment de Ciutat
Temps de joc: espai de lleure i esport per a infants i adolescents derivats de serveis socials i les seves famílies	Pla de Barris, Foment de Ciutat

REPTE 9. Més i millors oportunitats de joc a l'aire lliure millorant tant la qualitat com la diversitat i l'accessibilitat de les àrees de joc i apostant perquè altres espais urbans (parcs, places o carrers exclusius per a vianants) formin part de la infraestructura jugable de la ciutat.

Actuació destacada	Unitat responsable
Millora de la infraestructura lúdica de la ciutat per millorar i diversificar les oportunitats de joc en el conjunt de l'espai públic	Àrea d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat
Disseny del servei de suport al joc per als infants i adults acompanyants amb diversitat funcional	Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD)
Transformem els patis perquè esdevinguin més naturalitzats, coeducatius, comunitaris i amb diversitat de joc	Direcció d'Educació, Àrea d'Educació, Cultura, Ciència i Comunitat i Consorci d'Educació de Barcelona (CEB)



REPTE 10. Promoure hàbits saludables en la infància i l'adolescència, reforçant la prevenció de consums, l'activitat física a l'aire lliure, l'alimentació saludable, el descans, l'educació sexual o els usos responsables de les pantalles.

Actuació destacada	Unitat responsable
Programes de promoció de la salut a l'escola	Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)
Intervencions de salut comunitària en infants i joves (Salut als barris)	Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)
Menús escolars més sans i sostenibles	Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)
Criteris unificats sobre l'ús de les TIC en infants i adolescents	Direcció de Serveis de Prevenció, Àrea de Seguretat i Prevenció

REPTE 11. Vetllar per l'accés dels infants en situació de vulnerabilitat a l'assistència sanitària no coberta per la xarxa pública de salut, com la salut bucodental o la salut ocular.

Actuació destacada	Unitat responsable
Reducció de les desigualtats socials en la infància per l'accés a tractaments sanitaris no coberts per la xarxa pública de salut	Direcció de Salut, Àrea de Drets Socials

REPTE 12. Atendre les necessitats emocionals dels infants i els adolescents, amb programes i serveis per als que pateixen soledat no volguda, i ampliar les mesures de cura de la salut mental dels infants reforçant el paper clau de les famílies, l'escola, l'espai públic, la xarxa comunitària i els serveis socioeducatius per a la infància i l'adolescència.

Actuació destacada	Unitat responsable
Actuacions per combatre la soledat en la infància i l'adolescència	Direcció d'Infància, Joventut i Persones Grans, Àrea de Drets Socials
Serveis i recursos en salut mental per a infants i adolescents	Direcció d'Envel·liment i Cures, Àrea de Drets Socials



2.4

Dret a la família i les seves responsabilitats, i a la protecció social de la infància

REPTE 13. Reforçar espais de confiança, xarxes comunitàries i de suport entre famílies en l'àmbit de les cures, afavorint el temps de qualitat per gaudir amb la família i els vincles comunitaris.	
Actuació destacada	Unitat responsable
VilaVeïna, posant la vida al centre: comunitats de cura de la petita infància	Foment de Ciutat, Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS) i Direcció d'Innovació Social, Àrea de Drets Socials
Concilia: servei de canguratge	Pla de Barris, Foment de Ciutat
Barcelona Cuida: espai d'informació i orientació en l'àmbit de la cura de la petita infància	Direcció d'Envelliment i Cures, Àrea de Drets Socials

REPTE 14. Evidenciar la fragilitat i necessitats específiques de l'adolescència, garantint el suport i l'acompanyament adequat a les famílies i als mateixos nois i noies adolescents.	
Actuació destacada	Unitat responsable
Increment en l'atenció i actuacions del Servei per a Adolescents i Famílies (SAIF) per promoure el benestar emocional dels adolescents i les famílies	Direcció d'Infància, Joventut i Persones Grans, Àrea de Drets Socials

REPTE 15. Reforçar el suport a les famílies amb infants i adolescents amb discapacitat i/o necessitats d'atenció precoç i a les famílies monoparentals, ja que aquests infants veuen augmentat el seu grau de vulnerabilitat.	
Actuació destacada	Unitat responsable
Impuls dels centres de desenvolupament infantil i atenció precoç (CDIAP) per als nens i nenes amb dificultats i trastorns de desenvolupament	Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD)
Acompanyament a les famílies monoparentals per facilitar l'habitatge i accedir als recursos i serveis disponibles	Direcció d'Innovació Social, Àrea de Drets Socials

REPTE 16. Millorar l'atenció de la infància en situació de risc i desprotecció, reconeixent i ampliant els serveis no residencials de la infància i adolescència en risc com a serveis essencials.	
Actuació destacada	Unitat responsable
Ampliació dels serveis d'intervenció socioeducativa no residencial (centres oberts i altres) per a infants i adolescents en situació de risc social	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
Equip EDEIAR per centralitzar la recepció de les demandes d'estudi d'infància en risc	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
Millora dels processos tècnics per a la intervenció social amb els infants i adolescents en situació de risc social i les seves famílies	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)

REPTE 17. Vetllar pel contacte social dels infants i adolescents tutelats, amb especial atenció als que estan en acolliment residencial, pels infants amb pares o mares a la presó i pel suport específic dels infants i adolescents migrats sols.	
Actuació destacada	Unitat responsable
Dret de relació dels infants tutelats amb la família i amb l'entorn	Consorci de Serveis Socials de Barcelona (CSSBCN)
Servei de Detecció i Intervenció amb infants, adolescents i joves migrats sols (SDI)	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
Servei d'Intervenció Social de Famílies amb Menors que viuen i pernocten en assentaments o en d'altres infrahabitatges (SISFAM)	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)

2.5

Dret a la protecció contra les discriminacions i les violències

REPTE 18. Fer sensibilització sobre qualsevol tipus de discriminació (tots els infants i adolescents tenen els mateixos drets).	
Actuació destacada	Unitat responsable
Programa d'Escoles per la Igualtat: igualtat, equitat i respecte entre els infants i adolescents	Consorci d'Educació de Barcelona (CEB)
Programa "Mediació entre iguals": resolució positiva de conflictes en l'àmbit de la convivència dels centres educatius	Consorci d'Educació de Barcelona (CEB)
Centre LGTBI: eines i informacions per a infants, adolescents i famílies en l'àmbit de la diversitat sexual i de gènere i la prevenció d'estereotips	Direcció de Feminismes i LGTBI, Àrea de Drets Socials

REPTE 19. Reforçar els programes de prevenció contra les violències, potenciant el bon tracte i entorns segurs i protectors, i activar sistemes àgils i eficaços de detecció i atenció dels infants víctimes de violències, abusos o maltractaments a la seva llar, bullying a l'escola o violències digitals.	
Actuació destacada	Unitat responsable
Programa per a la prevenció de les violències sexuals en la infància i l'adolescència	Direcció d'Infància, Joventut i Persones Grans, Àrea de Drets Socials
Programa #aquí prou bullying: eines i recursos davant les situacions de risc d'assetjament escolar	Consorci d'Educació de Barcelona (CEB)
Formació en prevenció en l'àmbit de la seguretat i les emergències per a infants i adolescents	Guàrdia Urbana i Direcció de Serveis de Prevenció, Àrea de Seguretat i Prevenció

REPTE 20. Reforçar les mesures de lluita contra la violència masclista, que impacta en els infants que la pateixen a les seves llars, com en la seva socialització i possible reproducció de patrons masclistes.	
Actuació destacada	Unitat responsable
Serveis d'atenció a les violències masclistes per a infants i adolescents	Direcció de Feminismes i LGTBI, Àrea de Drets Socials
Procediments policials per reforçar la detecció, atenció i intervenció en els casos de persones menors d'edat víctimes de violència masclista i domèstica	Guàrdia Urbana, Àrea de Seguretat i Prevenció

2.6

Dret a la participació, l'escolta i a rebre una informació adequada

REPTE 21. Ampliar els canals i els espais perquè els infants i adolescents siguin escoltats adequadament i participin en la presa de decisions, empoderant-los en l'exercici de la seva ciutadania activa.	
Actuació destacada	Unitat responsable
Parlen els nens i nenes: el benestar subjectiu de la infància a Barcelona	Direcció d'Innovació Social, Àrea de Drets Socials i Institut Infància i Adolescència de Barcelona (IIAB-IERMB)
Impuls dels canals de participació establerts per la implementació de polítiques públiques per part d'infants i adolescents (Procés Participatiu de la Ciutadania Adolescent i altres)	Direcció de Democràcia Activa i Descentralització, Àrea d'Educació, Cultura, Ciència i Comunitat
Adaptació de la plataforma decidim.barcelona per a la participació digital dels infants	Direcció d'Innovació Democràtica, Àrea d'Educació, Cultura, Ciència i Comunitat
Projecte pilot per la privacitat de dades i digitalització democràtica als centres educatius	Direcció d'Innovació Democràtica, Àrea d'Educació, Cultura, Ciència i Comunitat
Impuls, construcció, desenvolupament i innovació de processos de participació infantil, així com codisseny de plans de participació amb entitats i serveis	Direcció d'Infància, Joventut i Persones Grans, Àrea de Drets Socials

REPTE 22. Facilitar que els infants rebin una informació adequada, amb formació crítica sobre el coneixement que arriba mitjançant les tecnologies de la informació i les xarxes socials com a base per a l'exercici de la seva ciutadania activa, i es potencii la difusió i vivència dels seus drets.	
Actuació destacada	Unitat responsable
Difusió dels drets dels infants als centres educatius i equipaments infantils	Direcció d'Infància, Joventut i Persones Grans, Àrea de Drets Socials
Integració del servei d'informació i dinamització als centres d'educació secundària al model de servei InfoJOVE: recursos informatius i accions de dinamització i promoció de la participació	Direcció d'Infància, Joventut i Persones Grans, Àrea de Drets Socials

2.7

Dret a l'interès superior de l'infant

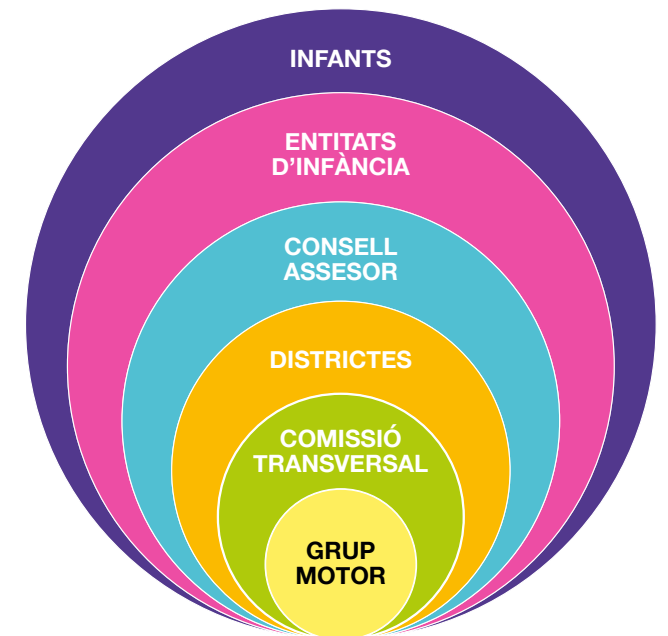
REPTE 23. Assegurar que qualsevol decisió, política o actuació que pugui afectar la infància de la ciutat tingui en compte què és el millor per als nens i nenes.	
Actuació destacada	Unitat responsable
Observatori 0-17 BCN: dades i anàlisis sobre les vides i drets de la infància i l'adolescència a la ciutat	Direcció d'Innovació Social, Àrea de Drets Socials i Institut Infància i Adolescència de Barcelona (IIAB-IERMB)
Plans territorials de districte per combatre les situacions de vulnerabilitat en la infància	Direcció d'Innovació Social, Àrea de Drets Socials
Reflexió de l'estratègia per a l'èxit educatiu d'infants, adolescents i joves a Nou Barris: la persona i comunitat al centre	Districte de Nou Barris
Mesurament de la inversió pressupostària municipal en la infància	Direcció d'Innovació Social, Àrea de Drets Socials
Taules de debat per al seguiment, impuls i desenvolupament d'actuacions estratègiques de ciutat que ajudin a assolir els reptes plantejats al Pla d'infància	Direcció d'Innovació Social, Àrea de Drets Socials i Institut Infància i Adolescència de Barcelona (IIAB-IERMB)

Governança i procés participatiu



El Pla d'infància està liderat per la Regidoria d'Infància, Joventut, Persones Grans i Persones amb Discapacitat, compta amb el suport tècnic del Departament de Promoció de la Infància de l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI de l'Ajuntament de Barcelona, i l'acompanyament i dinamització de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona (II-AB-IERMB). A més disposa dels següents espais de governança, que han participat des de l'inici en el procés participatiu per a la detecció de drets i reptes que estructurin el pla:

- **Grup motor:** un grup reduït en l'àmbit de l'Ajuntament planifica i lidera en el terreny tècnic el pla, dinamitzant els espais de governança i vetllant pel seu avenç i desenvolupament.
- **Comissió transversal:** les diferents àrees de l'Ajuntament s'impliquen en la detecció de drets, reptes, actuacions i l'avaluació del pla.
- **Districtes:** els referents tècnics de la infància a escala de territori s'impliquen en la detecció de drets i reptes i, si ho consideren, adapten el marc del pla a la seva realitat per desenvolupar l'estratègia d'infància del districte, comptant amb els serveis, xarxes d'infància i taules existents al territori, i potenciant que s'incorpori un pla d'acció per a la participació infantil dins de les entitats, serveis i projectes.
- **Consell assessor:** persones amb expertesa reconeguda en l'àmbit de la infància i l'adolescència assessoren sobre la detecció de drets, reptes i l'avaluació del pla, i s'impliquen en grups d'expertesa al voltant de temes prioritaris en els quals cal aprofundir i fer avançar.
- **Entitats d'infància:** les entitats referents de la infància, principalment les del Grup d'igualtat d'oportunitats en la infància del Consell Municipal de Benestar Social i les de la Xarxa dels Drets dels Infants, s'impliquen en la detecció de drets, reptes i l'avaluació del pla.
- **Infants:** s'incorpora la seva veu d'acord amb el programa "Parlen els nens i nenes", l'Agenda dels infants i/o altres processos que es considerin oportuns per tal de tenir en compte les seves necessitats en la detecció de drets, reptes i actuacions.



Unes 150 persones implicades en els espais de governança establerts o a través de la plataforma Decidim han participat en el procés participatiu del Pla d'infància, que ha tingut lloc al llarg del primer semestre del 2021.

Avaluació i actualització del pla

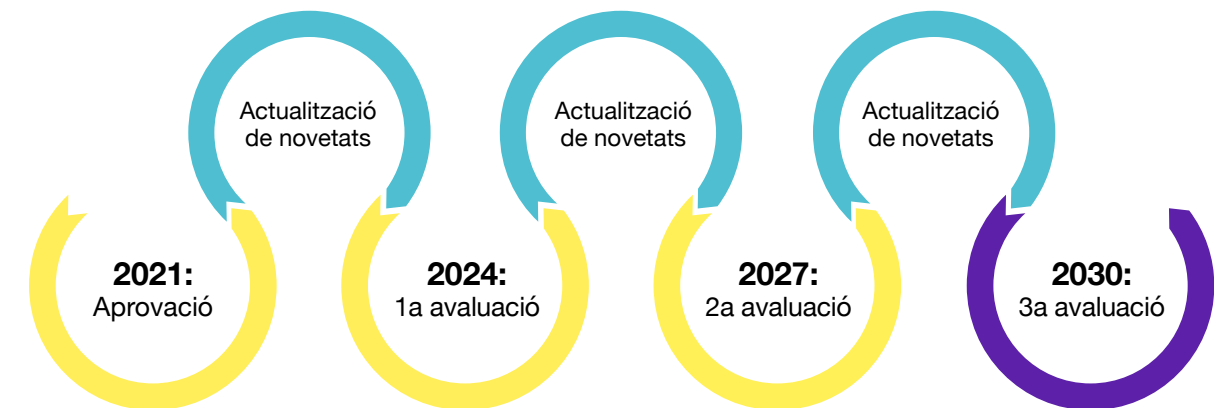


El Pla d'infància vol ser un instrument viu que s'anirà actualitzant i avaluant periòdicament amb indicadors de seguiment dels drets, reptes i les actuacions, tot comptant amb els espais de governança establerts i fent difusió i comunicació dels avenços.

Està previst elaborar un informe d'avaluació triennal, en el qual es recolliran els indicadors següents:

- **Indicadors d'impacte en relació amb els drets i reptes** de la infància i adolescència, tenint en compte els eixos transversals del pla: pobresa infantil, així com desigualtats de gènere, per raó d'origen geogràfic o en cas de tenir alguna discapacitat, i mirada territorial.
- **Indicadors de procés en relació amb les actuacions** que s'inclouen al pla, per tal de monitorar el seu progrés i evolució.

També s'actualitzarà el pla periòdicament en relació amb les novetats, ja sigui per actualitzar les actuacions en el període de 10 anys de durada del pla o bé per incorporar la veu dels infants a través d'aquells processos que incorporin una mirada global/transversal, una mostra representativa adequada i una formulació en clau de proposta.



Pressupost global estimat

123456789101234567891012345678910123456789101
234567891012345678910123456789101234567891012
345678910123456789101234567891012345678910123
456789101234567891012345678910123456789101234
567891012345678910123456789101234567891012345
678910123456789101234567891012345678910123456
789101234567891012345678910123456789101234567
891012345678910123456789101234567891012345678
910123456789101234567891012345678910123456789
101234567891012345678910123456789101234567891
012345678910123456789101234567891012345678910
123456789101234567891012345678910123456789101
23456789101234567891012345678910123456789101
34567891012345678910123456789101234567891012
45678910123456789101234567891012345678910123
56789101234567891012345678910123456789101234
67891012345678910123456789101234567891012345
789101234567891012345678910123456789101234567



A partir dels pressupostos estimats de cadascuna de les actuacions destacades, s'ha fet un càlcul global estimat de la despesa associada al desplegament del Pla d'infància per als tres primers anys, és a dir, els exercicis pressupostaris 2021, 2022 i 2023. La inversió en la millora dels equipaments, serveis d'atenció, prestacions econòmiques i programes municipals inclosos en el Pla d'infància se situa entre els 330 i els 350 milions d'euros per als anys 2021, 2022 i 2023.